

Töö ja Wõitlus

Eesti Iseseiswa Sotsialistliku Tööliste Partei häälekandja

№ 2.

Tallinnas, 6. mail 1920.

№ 2.

Toimetus ajutiselt: Falkspargi uul. nr. 2, kort. 12.

Talitus ajutiselt: „Walwaja“ ruumes, W. Pärnu maant. nr. 31. Awatud kella 5—7 p. l.

Tellimise hind: 10 marka kuus.

Üksik nummer 3 marka.

SISUKORD: P. Keerdo: Maaseadus ja põllutöölaine. — A. L.: Maatöölised, ühinege! — K. F.: Paarist tööliste organiseerimise küsimusest. — H. K.: Esimese mai töölise püha ja Eesti sotsiaaldemokraatia — H. J.: Tööliste-püha ja „tööliste partei“. — A. Lepp: Ühismaapidamine. — Mõni sõna III Tartumaa maatameeste kongressi ja selle täidesaatwa komitee tegewusest. — Norra Tööliste Partei. — H. Kruus: Tööliste Internatsionaal. — Resolutsioonid E. Iseseiswa Sotsialistliku Tööliste Partei loomise kohta. — E. Iseseiswa Sotsialistliku Tööl. Partei I kongressi otsused. — 1. mai Tallinnas. — Kroonika. —

Maaseadus ja põllutöölaine.

Maaküsimus on Eestis minewal sügijel Asutawas Kogus wastuõetud maaseadusega õfustatud. Selle teostamine on alanud.

See teostamine on enesega kaasa toonud hulka raskusi ja wäärnähtusi, on paljastanud maaseaduse wärbuküllgi ja näidanud selgelt selle iseloomu. Nüüd on kõigile selge, kelle huwifid maaseadus kaitses, mida taht põlluharijal töörahwal õodata.

Kui maaseaduse arutamisel Asutawas Kogus sotsialistide-rewolutsionääride partei efitajate poolt ette pandi maa ja inwentaar tasuta wõõrandada ja wõõrandamine ka suurte talumaade peale laien-dada, siis jättis Asutawa Kogu enamuse seda „õiguse“ nimel „Euroopa“ ja „terwe maailma kuradite“ kartusel tähele panemata. Asutaw Kogu jättis wõimalikkudele mõisnikkudele maa eest, mida nende efitwanemad wägiwõimuga omandanud ja samuti inwentaari ning hoonete eest, mis põllutööliste kurnamisel saadud, õiglast tasuta maksta.

Maa ja inwentaari eest tasuta määramisega on õigeks mõistetud kõik Balti aadeli senni tehtud ülekohus, on peaaegu wõimatuks tehtud põlluharijal-töörahwal maa saamine. Sest wäewalt elu alleshoidmiseks jatkuwa palga eest mõisnikku orjanud mõisatöölaine pole suutnud omale kapitali koguda, mida tarwis maa wõtmiseks. Ja kui maaseadus weel kuidagi lubabki töörahwal maad saada, siis teewad seda wõimatuks maaseaduse teostamise määrused, juhtnõõrid, afutused ja ametnikud.

Maaseaduses on küll ette nähtud kehwestele maatarwitajatele abi andmine ehituste, inwentaari muresemise ja maaparanduste jaoks pilka-ajalise kustutawa laenu näol. Kuid tegelikult on lugu teisiti. Põllutööministeerium pole aega saa-

nud maapanka teostada, küll aga maa eest tasuta määramise määruste wäljatöötamiseks. Eeskirjades, mis maasaajate nimekirju kokkuseadwatele wallandukogudele saadetakse, kästakse silmas pida, kas maatahtjal ka jõudu on maad wõtta, ehk õigemini, kas ta hüllalt jõukas. Sellest wälja minnes on siis ka wallandukogud maasaajateks üles wõtnud peajasjalikult taluomanikkude poegi, endiseid mõisamanikke, walitsejaid, rentnikke jne., senniseid mõisaharijaid töölisti on õige wäike protsent.

Kuna maaseadus lubab artellidele ühisharimiseks maad, siis õfustas 3. Tartumaa maatameeste kongress meie erakonna algatusel põllutöölisi üles kutsuda nõudma, et mõisad neile ühisharimiseks antaks. Kui walitus nende artellide wõi maaharijate ühinguile wähegi wastu tuleb inwentaari ja laenu andmisega, siis on see ainuke tee, kuidas põllutöölaine maad wõib saada, olgugi et kõike oma tööwiija ise tarwitada ei saa, waid suure osa wõlgade ja proisentide tasumiseks peab kutsutama.

Niiõuguseid ühinguid on senni Tartumaal ainult mõni üksik ellu kutsutud, õigugi et see mõte põllutööliste seas üleüldiselt poolehoidmisest on wõitnud. Teistest maakondadest pole mul kindlaid teateid, kuid nagu kuulda, pole ka mujal asi parem. Maaharijate ühinguile afutamisele on kutsutud igapidi takistusi teha: on seletatud, et see wõimatu teostada, seadusewastane, meie rahwa hingeolule ei wasta ja on ka hirmutatud parunite tagasitulemisega. Wallandukogud, kus peremehed enamuses, on wahel just neid isikuid maasaajatest wälja jät-nud, kes maaharijate ühingu tarwitikud oleksid. Maaseaduse teostamise määruste § 36 järele makstakse omanikkudele inwentaari eest raha kolme kuu jooksul hindamiskomisjoni õfule seaduse jõusse astumise päewast armates wälja. Loomulik, et see-pärast ka maaharijate ühingud ainult siis maad

harima võivad hakata, kui riik laenuandmisega vastu tuleb, mida aga seni asjata oodatud. Maaharijate ühinguid on ajutatud peaaegselt mürkkestesse karjamõistatesse, kust aga mõisaomanikud juba aegsasti parema inventaari peamõisa on laskinud wiia, mis paljudele mõisnikkudele tagasi renditud. Inventaar ise pole sugugi nii odav. Inventaari hindamise komisjonid katsumad endiseid mõisaomanikke tööstida lubamata kõrge hindamisega. Nii näit. hinnati ühe Tartu lähedal olewa mõisa inventaar ligi 10 korda kallimalt selle tõeliku väärtusest, mille vastu maasaajad protesti hindamise peakomisjoni saatsid. Pole ime, kui niisugustel tingimistel maaharijate ühinguid elujõulisteks ei saa.

Naagu juba öeldud, on maaharijate ühinguid ainult mõni üksik. Põllutöölise klassi, kui niisuguse, seisukorda on maaseaduse teostamine ainult halvemaks muutnud. Maareformi teostamisest jääb põllutöölise sellelki wiletsast ülespidamisest, mis ta mõisas tööd tehes sai, ilma. Veel enam, isegi korterist aetakse ta wälja. Juhinõuades maade wäljaandmise üle kõnelatakse küll korteri, isegi töökindlustusest endistele mõisatöölisele. Mul on aga hulk paberid käepärast, kus maakonna riigimaade ülemra allkirjaga sunnitakse endiseid mõisatöölisi lahkuma, sest et ruume maaharijatele tarwis olla. Isegi riigi arwele pidada wõetud mõisatest aetakse inimesed wälja. Mis tarwis antakse üleüldse neid külasti kolawaid juhtnõude, kui neid ei peeta? — Wäga dieti talitajid organiseeritud töölised ühes wallas, kus mõis jagamisele tuli, nõudes, et mõis jagamata riigi arwele pidada jääks ja nad endiselt mõisatöölisena edasi töötada wõiks. Ja see mõis jäigi jagamata, sest wallanõukogu ühines töölise seisukohaga.

Kui saja aasta eest pärisorjus kaotati, olid sennised orjad seaduse järele — paberil — küll enam-wähem wabad, tegelikult muutus nende seisukord aga weelgi halvemaks: nüüd oli kõik maa mõisniku pärisomandus, ta wõis töölisi, seda waba töölisi, omale palgata wõi mitte; tööline aga, kui ta ei tahtnud nälga surra, pidi mõisniku poolt ette pandud tingimised, kui raske need ka ei olnud, vastu wõtma. Suur ühiskondlik uendus, pärisorjuse kaotamine, aetas „wabastatu“ weel raskemasse seisukorda.

Ka praegune uendus, maareform, pole täitnud tema peale pandud lootusi. Põlluharija töörahwa seisukord pole paranenud, waid ümberpöördukt, on halvemaks muutunud. Ainult ilusateks sõnadeks on jäänud Asutawa Kogu walimiseelised lubamised, kus erakonnad töötasid maaküsimust lahendada põlluharija töörahwa huwides. Endise õigluseta mõisnikkude maamonopooli asemele lubati seada kord, kus iga kodanikule oleks kindlustatud maasaamise võimalus. Ja tõepoolest wõetiigi sõsrew. nõudmisel Eesti wabariigi walitsemise ajutise korda punkt, mis peab kindlustama igale kodanikule inimwäärilise ülespidamise, samuti õiguse maad harimiseks saada. Kuid mitte selleks et nõudnud

meie erakonna esitajad selle punkti üleswõtmist, et ainult ilustuseks põhiseaduse jääda, ilma et tarwis oleks seda teostada, inimwäärilist ülespidamise õigust tegelikult maksma panna.

Samal ajal aga, kui mõisatöölised töötama jäwad, kui neid mõni päew enne Jüripäewa mõisast wälja aetakse, jätawad mitmel pool taluomanikud omad maad sõoti. Wälja rentida nad neid praeguse rahakurssi juures ei taha. Töölisi palgakasid ainult siis, kui seda poolmuidu saaks. Mis muud, kui ootawad paremaid aegu. Nende tarwis pole ühtegi seadust, maaseadus neid ei puuduta.

Kas peab põlluharija töörahwas kõike seda käed rüpes pealt vaatama jääma? — Ei. Põlluharijal töörahwal tuleb kõige kategoorilisemalt koosolekutel, kongressidel ja oma esitajate läbi Asutawas Kogus nõuda, et wiibimata kõik maaseaduse teostamisel ilmjuks tulnud wäärnähklused ära saaksid kaotatud, et maa töölise artellidele harimiseks antaks, kusjuures walitus abiks peaks olema nende inventaari ja tarwiliku laenu nõutamisel, nagu see maaseaduses ette nähtud, ja lõpuks, et maaseaduses eneses tarwilikud parandused ette saaksid wõetud.

P. Keerdo.

—o—

Maatöölised, ühinege!

Pikkijalini ootawad maatöölised maad. Wõeti wastu maaseadus, antakse kõikisugu määrusi selle seaduse täienduseks, maa aga jääb rahwast sama kaugele kui ennegi. Suur osa mõisaid on endiselt mõisnikkude käes, sest neile jättis seadus ju „pidamise“ õiguse. Teisele osale tekiwad kõikisugu mõisa rentnikud, kes palgatööga maad hariwad — sest ei saawat ju maad otsekohje rahwa kätte anda. Ja kuidas wõikski seda, sest maaisandatele parunitele pole ju weel taju määratud, kuid põllutöömunisteerium on hoolitsenud, et parunisi waeste omaks ei tehtaks. Ministeerium on seaduseelnõu wälja töötanud, kus parunitele ja ka angelbajatele, kes sõdade kasudest mõisad omandanud, „õiglasi“ taju antaks. Eks pea ju parunid 700-aastase töö eest taju saama.

Erakond, kes nimetab ennast „töö“-erakonnaks ja kelle liige on põllutöömunist, on lahkest oma peale wõtnud mõisnikkude kasude kaitsmise (sarnase „töö“ eest peawad neid magiandad muudugi meeles!). Inventaari eest — põllutöörästid, wafinad, loomad — on otsekohje taju määratud, mis 3 kuu jooksul peab wälja makstud saama. See tähendab teise sõnaga — maatöölistel, kellel marandust inventaari muretsemiseks ei ole, on wõetud võimalus maad wõtta. Maad wõtta saawat ainult jõukamad — hallparunite pojad jne. Selle wastu aga tõstetakse tihti maatöölised nende korteritehki wälja. Maasaajate nimekirja ei wõeta maa-sembaid maatöölisi üleski. Sest neil pole ju loome ega tööriistu, mallega maad harida.

Nii antakse paberil küll teadusi ja määrust, kuid mitte maad. Ja loomulikult, mida võibki töörahwas oodata kodanlaste maafeadusest, mis ainult wiigileheks on kodanlaste töistele püüetele. Töörahwas võib ainult iseeneselt abi loota.

Töörahwas loob kõik väärtused, ta on kõige arwurikkam klass, kuid kui töölised üksikult seisawad, kui neil puudub ühendaw arusaamine oma klassihuwidest, siis on nad jõuetud.

Kodanline ajakirjandus ja kodanlised tegelased teewad kõik, et wale walguses lasta paista asjalolusid, nõnda kui see neile kasulik. Töörahwas on tagakiusamistega araks tehtud. Landeswehri mehed ja hallparunid kohtadel teewad kõik, et seda loidust oma kasuks tarwitada. Nende mõju suurendab walitus oma määruste ja korraldustega, pannes isegi endiseid mõisnikke maafeadust läbi wiima. See on hirmutus teie üle, seltsimehed maatöölised! Niiviisi võibakse teiega teha ainult selle tõttu, et olete organiseerimata. Sellepärast wiistakse ka teie hädalduste peale, sest teil ei ole seda jõudu, mis on organiseeritud, koondatud tööwäel. Teil ei tarwita hädaldada — see teeb parunitele ja herradele kodanlastele ainult nalja. Sellele wastu teadke, et teie endis peitub jõud. Selleks aga, et sel jõul oleks mõju, on tarwis, et teil, esiteks, oleks arusaamine omast seisukorrast ja et teie ei ootaks oma seisukorra parandamist oma waenlastelt.

Kodanlased püüawad ju teile silmi teha, tõendades, et kõik korras on. Kodanlaste truud sulajad, sotsiaaldemokraadid, needamad, keda teie nii rohkel arvul Asutawasse Kogusse walitsite ja kes omale suureks auks arwasid herrade kodanlaste teapois- teks hakata, sulguwesi töörahwa ajalehia ja taga kiusates ärksamaid töölisi, need rahustawad teid — küll kunagi ikka maad saate!

Parunid, angeldajad, kapitalistid hõõruwad rõõmu pärast käsa, nähes, et inimesed, kes nimetawad endid töörahwa esitajateks pikendamad nende kasu.

Ja töörahwa wiletsus ei wõigi enne kaduda, kui murdub kapitalistide jõud. Niikaua jääte tööloomadeks, kui ühendus teid pole wõimaks teinud. Senni on teil ainult üks „õigus“, õigus töötada — selleks, et teie tööwiljast wõiks kapitaal elada külluses.

Kuid sellele peab lõpp tulema!

Seltsimehed maatöölised, koondage endid maatöölise ühisustesse! Igas wallas peab olema maatöölise ühisus. Ühisuse liigeteks astugu kõik maatöölised, kantnikud, popsid. Ühisuste kohus on walgustada omi liikmeid, muretseda oma liigetele töörahwa kirjandust ja ajakirjandust, kaswatades töörahwas klassteadust, neid koondades ühiseks tööwäeks.

Ainult sellel teel walgustades ja ühendades omi seltsimehi, muutute teie, maatöölised, ühiskondlikuks jõuks, mille wastu on wõimetud mõisnikud, kapitalistid ja nende käsilased. A. L.

Paarist töölise organiseerimise põhiküsimusest.

Töölise organiseerimise peaülesandeks on töölise klassi üksikute liigete ühendamine ühiskondlikuks jõuks nii wõitluses töölise ülikurnamise wastu kapitalistlikus korras, kui ka wõitluses kapitalistliku korra enese wastu, wõitluses sotsialismi eest, mille juures wiimane ülesanne on esimesest olustawalt tähtsam. Wiimane on eesmärk, lõppsiht, esimene ainult kõrwalise tähtsusega päewaülesanne, kuiwõrd ta kaasa ei gita sotsialistliku korra teostamisele.

Töölise organiseerimise küsimusega ühenduses põrkame alati kokku kahe teise küsimusega: 1) Misjuguseid kihite ja isikuid peaks töölise organisatsioonid enesesse mahutama, tähendab öieti, keda lugeda töölise klassi liigeteks, ning 2) misjugune töölise organisatsioonide worm wiiks kõige kindlaminini ja olustawamalt etteasetud sihile.

Wastust otsides esimesele küsimusele ei saa tähendamata jätta, et see senni weel täiesti lahtine on, keda öieti lugeda töölise klassi liikmeks, töölise liikumise kandwaks jõuks. Mitmesugused wõitlused on sellele küsimusele wastanud wäga erilaadiliselt, kinni pidades puhtwormilistest tunnusmärkidest, kuid sellest hoolimata wäga subjektiivseid wastuseid andes.

Kõrwale jättes teoreetilisi waatekohhti klassi ning eriti töölise klassi sotsioloogilise mõiste kindlaks tegemisel (selle juure loodan mõnes teises kirjutuses tagasi tulla), katsume töölise klassi määrata puhtpraktiliste, igapäewases wõitluses araproowitud tunnuste järele.

Nagu üteldud, on töölise liikumise lõppsihtiks sotsialismi teostamine, ning selle lõppsihti saawutamise wahendina rewolutsiooniline klassiwõitlus kõigis omades wormides ja kõigi järeldustega. Sihi määramine on siin kahklenata subjektiivne, kuid tegelikult on töölise liikumine omas määratumas enamuses alati seisnud selle põhimõtte alusel, nii et siite wõime ta tingimistega wõtta omaks lähtekohtaks. Sellest järeneb, et töölise liikumise kandwaks jõuks on ainult need kihid ja isikud, kelle sihiks on sotsialistliku korra teostamine, kel selleks on miski huwi, olgu materiaalne ehk ideoloogiline. Ainult need kihid wõiwad kuuluda töölise liikumise alla, wõiwad moodustada töölise klassi. Kõigil teistel ei tohi midagi tegu olla töölise liikumisega.

Töölise liikumist peab seega kandma sotsialistlik klassihuwid ja sotsialistlik ideologia. Iga teistsugune töölise liikumine, sotsialismi wastane ehk sotsialismile ükskõikne töölise liikumine muutub kahjulikuks, äraandlikuks, kodanluse jõudamaaks, enamiste ka pettekujutuseks, kuna praktikas niisugused katsed on kas wälja surunud ehk sotsialismi radadele pööranud.

Misjugustel ühiskondlikudel kihitel on sotsialistlik huwi, kes on wastuwõitlikud sotsia-

Istlikule ideoloogiale ja sotsialistlikule võitlusele?

— Loomulikult ainult need kihid, kes on wahenditult kapitalistliku kurnamise objektiks. Sina ei saa wedada miskiuguseid päris kindlaid piirjooni, sest otsekohene kapitalistlik kurnamine esineb väga mitmesugustes vormides, mitmesugustel astetel ja erilaadilise nähtawusega. Ühed kihid kannatawad selle all rohkem, teised vähem. Ühele on see kurnamine silmanähtawam, kui teistele. Sellest oleneb siis ka nende wahekorid kapitalismi vastu ja nende sotsialistlikult ilmawaade.

Kõige wahenditumalt puutub kapitalistliku kurnamisega kokku proletariaat, nii tööstusproletariaat, kui ka maaproletariaat. Kõik teised töötavad ning intelligentlikud kihid kannatawad enam-vähem kaudselt kapitalistliku korra all. Sellepärast seisab ka proletariaat tööliste ja sotsialistliku liikumise eesotsas, sest selleks sunnib teda juba väga selgesti nähtawale tulew aine line huwi, mille tõttu ta kõige wastuwõttikum on sotsialistlikule ideoloogiale. Proletariaat on ainukene kihid, mis termena juba oma loomu poolest on sotsialistlik. Wäiketalu poegade klasi ei ole igal juhul rewo-lutsiooniliselt sotsialistlik, waid enam-vähem ükskõikne, ehk koguni wasturewolutsiooniline, kuigi talupoegki kaudselt kannatab kapitalistliku korra pähele all. Sotsialistlikkude jõudude hulka ei saa talupoega arwata, kuigi kihutustöö abil wõimata ei ole tema õiget klassiteadwust aratada. Ka professionaalne intelligent ei ole enam rewo-lutsiooniliselt sotsialistlik, sest ta majanduslikult äärmiselt rippuw on kapitalistlikust korra (igasugusest majanduslikult struktuurist üldise). Ta teenib olemas olemat korda, sotsialistliku rewo-lutsiooni läbimimes wõib ta end väga hästi ka sotsialismi teenistusse anda, kuid enne seda on ta paratamata ükskõikne ehk wasturewolutsiooniline.

Professionaalset intelligenti tuleb terawalt lahuse hoida ideoloogiliselt, sotsialistlikku, rewo-lutsiooniliselt intelligenti, sotsialistliku ideoloogia loojat, selle wäljakujundajat ja selle eest wõitlejat. Sotsiaalset wõib niisugune intelligent põlweneda väga mitmesugustest kihtidest, kuid oma sihi, ideoloogilise huwi ja wõitluse poolest sulab ta täiesti ühte proletariaadiga, — ja õieti moodustawad kõik kõrgemale arenenud klassiteadwusega proletaarlased selle rewo-lutsioonilise intelligenti kandwama õja.

Nii tuleb rewo-lutsiooniliselt sotsialistlikkude jõudude hulka lugeda ainult linnaproletariaati, maatöölisi ja rewo-lutsiooniliselt intelligenti. Talupoegade ja professionaalset intelligenti wõivad sotsialistlikkude jõudude hulka kuuluda ainult need osad, mis oma sotsiaalse seisukoha ning klassiteadwuse arenemiskraadi poolest liginewad proletaarlastele. Esimesed kuuluwad termena tööliste liikumise alla, teised ainult osalt, „niiwõrd, kuiwõrd“.

Tööliste liikumisele langewad peale selle veel loomulikult wälja kõik need tööharud, mis on otsekoheselt kapitalistlikust korra rippuwad, mis otsekoheselt seisawad kapitalismi teenistuses ning selle

tõttu on kaugelt eesõigustatumas seisukorras teiste tööliste kõrwal. Niisugused on kõik meistrid, tööandjad, igasugused teised tööliste „ülemused“, kõrgemad ametnikud jne. Need wõiwad asutada omi ametiühisusi, kuid teiste töölistega ei saa neil loomulikult olla miskiuguseid ühiseid huwisi. Need on herrasmehed, kellele kodanline kord on kõige paremaks jalgealuseks.

Sellepärast on üsna loomulik, et Tallinnas nõndanimetatud meistrite ametiühisus jäeti tööliste liikumise ukse taha. Loomulik oli ka nõudmine, et Raudteeliidu „herrasmeeste“ sektsioonid (tööjuhatajate jne.) liidust saaks kõrwaldatud. Sest tööliste liikumine peab puhast olema kõigist kodanlistest elementidest, kõigist neist, kes kapitalismi poolt arastatud, kes on otsekoheseks kapitalismi käsituteks tööliste kurnamisel. Üsna walel alusel on organiseeritud nõndanimetatud „riigiteenijate“ ja „posti ning telegraafi teenijate“ liidud. Seal on arastatud töliste proletaarlastele (kantselei ja kontori ametnikkudega) ka herrasmehed — wastutawad ning kõrgemad ametnikud. Kui riigiteenijad ja posti ning telegraafi teenijad tahawad ühineda tööliste liikumise, siis peawad nad paratamata enesest kõrwaldama kõik herrasmehed, kõik tööliste liikumise ning sotsialismi wastased. Ainult sotsialistlikkudena on nad wastuwõetawad tööliste liikumise.

Neid waatekohti on ka marksiim alati tunnustanud. Kuid imelik küll, meie „sotsiaaldemokraadid“, kes arwawad enesel ainukese patendi olemat järjekindla marksiimi peale, on proletaarlaste mõistet väga isearastisel wiisil laiendama hakanud, nagu see väga selgesti esines wiimajal ametiühisuste kongressil. Sotsid tahtsid tunnustada meistrite ametiühisust töliseks proletaarliseks organisatsiooniks (sest see Tallinnas praegu ainukene ametiühisus on, mis seisab „sotsiaalsel pinnal“!). Sotsid wõitlesid kõigi abinõudega Raudteeliidu herrasmeste sektsioonide tunnustamise eest (sest need sektsioonid koos seisawad rahwaerakondlastest, tööerakondlastest ja sotsidest!) Sotside liiderid (mitte ainult kodanline ristija Johhannes — Kartau, waid ka väga „sotsialistlik“ Ast) rääkisid väga tõsiste nägudega kahetkümmest tuhandest „tõsise proletaarlasest“, keda ülekohtusel wiisil ei olemat ametiühisuste kongressile lastud! Riigiteenijad ning ministrid olid ju kodanlised, ja kõige kodanlise vastu on sotsidel väga palaw armastus.

Asjata on siiski sotside katse tööliste liikumist tumestada kodanliste elementide kaudu. Targasti teeks, kui nad ise hakkaks „omi tõsiseid proletaarlasi“ agaralt organiseerima. Meistrid, tööjuhatajad, kõrgemad ametnikud, ministrid, kaupmehed, wabrikandid, talupidajad ja lugemata hulk teisi „töötawaid inimesi“ ootawad igasuguse sotside aitajat häält. Nendes wõiwad nad enesele luua küll tugewa organisatsiooni, kuhu ei kuuluks mitte ainult kakskümmend tuhat, waid wähemalt kakssada tuhat „tõsist proletaarlasi“...

Wiimasel ajal on fagedasti küsimust harutatud, missuguse kaju peaks omandama ametiühisuste üleriikline organisatsioon. Sotsialistide-revolutsionääride poolt on soovitatud organiseerimist territoriaalsel alusel, töökohjade järele, sest et see kõige paremini võimaldab kõigi töölise ühinemise ning ühise väljastumise. Sotsiaaldemokraadid selle wasu propageerivad ametiühisuste liitude asutamist ametiharude järele. Sotsialistid-revolutsionäärid tahawad tihedat sidet luua kõigi ühes linnas ehk maakonna ajuwate töölise organisatsioonide wahel, ning samal wiisil ka üleriiklikult kõigi ametiühisuste wahel ametiharude peale waatamata. Sotsiaaldemokraatide püüd on kõiki ühise ametiharuse kuuluwaid töölisi üleriiklikult ühendada, selle juures aga sidet mitmesuguste ametiharude wahel võimalikult nõrgestada nii linna, maakonna, kui ka terve riigi piirides.

Kumbas põhimõtet eelistada üleriikliku ametiühisuste organisatsiooni loomisel?

Ametiharude liidud kannawad terawalt Inglise opportunistliku ametiühisusliku liikumise, tradeunionismi iseloomu. Töölise liikumise jaotamine ametiharudesse lõhub liikumise ühist wäerinda. Ta mõjub otustawalt kaasa, et ametiharu kitsaid kihihumidid seatakse kõrgemaks töölise üleüldistest huumidest. Ta loob wastolusid töölise üksikute osade wahel, mis wastastele alati võimalust annab töölise klassi suhtes wana „jaga ja walitse“ põhimõtet tarwitada.

Prantsusmaal muutus ametiühisuslik liikumine alles siis tugewaks ühiskondlikuks jõuks, kui wanade ametiharude föderatsioonide kõrwale tekkisid territoriaalsed organisatsioonid, nõndanimetatud „töörõrsed“ (Bourses du Travail), mis ühendajid ühise põhikirja ümber kõik ühes ja sesamas linnas ajuwad ametiühisused (sündikaadid), ametiharu peale waatamata. Alles niisugune territoriaalne liikumine ühendas töölise klassi, lõi tugewa organisatsiooni, aitas kitsaid professionaalseid humidid alistada kõrgematele, üleüldistele töölise huumidele, kaugematele shtidtele. Paul Louis ütleb omas tuntud raamatus Prantsuse sündikalistliku liikumise ajaloo üle „töörõrse“ kohta: „Ühendades eneses mitmesuguseid tööharusid ja sündikes sel teel üles seadma ühiseid püüdeid, sotsiaalseid nõudeid kõrgemaks pidama iga üksiku ametiharu egoistlikkudest shtidest, kaswatas töörõrse laialist ühistunde waimu ja tegi kõigile nähtawaks sügawad wastolud meieaegses ühiskonnas. Ta aitas kõige kõrgemal määral kaasa selle töörahwa intelligenti loomisele Prantsusmaal, mida teistes maades wõime leida ainult äärmiselt nõrgal astmel, wäljaarwatud wähest Itaalia. Ta wabastas sajad tuhanded töölised kitsast tradeunionismi waateringist, mis sieti jälgis ainult otsekoheseid shtite, mis on omased ainuüksi ühele ehk teisele ametiharule, ning ialgi ei suuda jõusta põhimõteteliste konfliktide mõistmiseni.“

Sõjtid tahawad sieti kopeerida Prantsuse wänemat föderalistlikku liikumist ametiharude järele. Ja peab tõele au andma, et nad siin wäga järje-

kindlalt talitawad. Nende pühimaks ülesandeks on ju töölise liikumist kodanuse ahelatesse taguda, sellest wõtta ka jõud ning ülatus. Töölise liikumise häwitamise peale ei julge need isandad muidugi minna, sest nad teawad wäga hästi, et see miskisuguste surweabinõude kaudu võimalik ei ole. Et jää siis muud järele, kui töölise ühist wäerinda katstada lõhkuda, üksikuid töölise kihite lahutada teineteisest, neid kütkestada kitsaste professionaaliste, majandusliikude, näljakopika ning leiwakanika huwidega, luues sellega wastolusid ning kitsarinnalist wõistlust töölise eneste keskele. See on täielises kokkukõlas nende poliitika (tähendab sieti sotsialistliku liikumise) kartusega ametiühisustes. See tähendaks töölise liikumise tõukamist kõige närusama oportunisti müllasse ja on oma sihi poolest samasuguse wäartusega, kui proletariaadi „täitendamine“ purukodanliste ollustega, „minister-proletaarlastega“.

Ei ole aga miskisugust põhjust arwata, et Eesti töölise klassi omad seisukohad nii odawalt käest annaks. Uun, et töölised kindlaks jääwad sellele põhimõttele, mis Prantsuse sündikalistlikus liikumises on walitsewaks saanud ja mis ühendab kõik ametiharude töölised kõige tihedamate sidemete. Töölise wastasteks ei ole ometi üksikud ettemõtted, waid terve kapitalistliku majanduse kord. Töölise äraandmiseks tuleb lugeda püüet nende klassilist organisatsiooni nõrgestada, kuna kõigi ametiharude tööandjad omawahel on ometi wäga kindlate sidemetega ühendatud.

Eesti ametiühisusliku liikumise põhimõtteks olgu sellepärast: mitte ametiharude, waid tööringkondade järele organiseerimine, selle juures kõiki ringkondi ühendades ühise keskkohta, keskkohtu kogu alla.

Tööstuse töölise juures on mainitud põhimõtte juba täielikult läbiõõnud, kuigi mõnes kohas kohalikud keskkohtu kogu wälisel surwel summitajid olid oma tegewust lõpetama (Tallinn), ehk ei ole samal põhjusel üleüldse võimalust olnud töölisi ametiühisustesse ühendada (Narwa).

Jääralise osa töölise hulgas moodustawad juha oma töökoha poolest raudteelased ning põllutöölised.

Need mõlemad oleks wast ainukesed, mille juures wähegi mõeldaw oleks ülemaaliste föderatsioonide ehk liitude loomine. Raudteelased on rõhkem seotud raudteega, kui teatud territooriumiga, kuna põllutöölised moodustawad enam-wähem iseseiswa territoriaalse üksuse. Sellepärast on siis ka nende töölise liitudel oma eluline tähendus.

Kuid ometi ei tohiks niisugused liidud milgi tingimisel saada kõigi proletaarlaste ühise wäerinna lõhkumiseks.

Peale ametiharu föderatsiooni peawad nli raudteelased kui ka põllutöölised territoriaalse põhimõtte järele ühendusesse astuma kohalikkude keskkohtu kogu dega. Kõik ühes linnas ajuwad ehk sellega seotud raudteelased peawad moodustama üksuse, mis otsekohse kuuluks kohaliku ametiühisuste keskkohtu

kogu alla. Samuti peawad ka kõik ühe maakonna linnatöölised ja põllutöölised moodustama ühise keskkoha.

Ei ole tarwis pikemalt seletada, et nii raudteelased, kui ka põllutöölised peawad looma ühes tööstuse töolistega ühise üleriikliku keskkoha, üleriikliku ametiühisuste kesknõukogu, mis oleks walitaw wastawal kõigi ametiühisuste kongressil. See on loomulik järeldus töolistest liikumise iseloomust ning ainult töolistest äraandjad wõiksid teistsuguseid ettepanekuid teha.

Sest töolistest ligemaks sihtiks on kõigi töolistest sotsiaalseltikku wõitlusorganisatsiooni loomine, millest ei oleks eraldatud ükski ametiharu, peale „herrasmeeste“ ametiühisuste.

8. mail tuleb kokku ühe osa proletariate, põllutöolistest kongress. Soodame, et kõigil kongressil liigetel selge on see asjaolu, et põllutöolistest ametiühisustik liikumine ainult siis wõib kaswada tugewaks jõuks, kui põllutöölised ligidaste ühenduse astuwad kõigi teiste töolistestega. Loodame, et kongress peatama ei jää ainult üleriikliku põllutöolistest ametiühisuste liidu loomise juure, waid sammu edasi astub töolistest jõudude ühinemise poole ning põhimõttelise sejuhkoha wastu wõtab nii ühiste maakonna keskkohade kui ka üleriikliku ametiühisuste kesknõukogu loomise asjus ühes kõigi teiste seltäimeestega. Ei saa kahtlust olla, et herrade sotsiaaldemokraatide juhitud kõigi abinõudega saawad selle wastu wõitlema.

Olen aga kindel, et põllutöölised ei lasse end meelitada eneste jõudude killustamise kuritööle!

K. S.

Esimese mai töolistest püha ja Eesti sotsiaaldemokraatia.

1. mai meelewalduse korraldamise Tallinnas wõttis enese peale ametiühisuste kesknõukogu. See oli ka täiesti loomulik ja arusaadaw, et seda just kesknõukogu kui töolistest keskorganisatsioon pidi tegema. — Et kesknõukogu alles hiljuti tegewusse astus ja walituswõimud teda 1. mai pühitsemise korraldamise puhul kunni wiimase silmapilguni mõteta nõiustega pinnisid, tuli tal asja kiirelt ja raak is lingim st s a'ada. Kunni wiimase silmapilguni ei saadud mitte tähtsama küsimuse kohta tarwilikule selgusele. Veel eelmisel, 30. aprillil õhtul, k. 11 nõuawad sisekaitse wõimud: kesknõukogu ja n... a kui palju inimesi saab rongikäit... u... ma, misugused ametiühisused tulewad... a... a... ja kui... nende aadressid jne... a... I ähha... a... ja rongikäik hoopis ära... a... s... n... u... e... ta... ad... ron... wad... offe... naha... a... a... s... t... l... h... r... a... w... e... l... h... r... e... s... t... e... l... h... a... e... t... n... e... n... d... e... u... s... s... t... m... a... w... e... m... a... 11... t... u... n... d... i... e... m... e... r... o... n... g... i... k... ä... t... u... s... w... a... l... e... g... i... õ... e... s... ja... õ... l... u... b... a... d... p... u... u... d... u... s...). M... u... s... j... ä... ä... b... t... a... h... t... i... f... e... k... s... ja... on... s... e... l... g... u... s... e... t... a... l... ä... n... g... a... t... s... e... m... k... u... n... i... p... e... a... r... o... n... g... i... k... ä... i... g... u... a... l... g... u... s... e... n... i... A... l... l... e... s...

k. 10 aegu tulewad kesknõukogu mehed lootsutades Peetri platsile ja teatawad, et ikkagi korda läinud kõrgele wõimukandjale „auku pähe“ rääkida.

Nii oli lugu 1. mai korraldamisega Tallinnas. Aga waata, seal tulewad sõjised, hing kõrwuni täis. Pühast wihast teeb nende keskkomitee otsuse: meie 1. mai rongikäigust osa ei wõta.

Miks? —

„Hoolimata meie mitmekordsest soowiawaldusest ei ole Tallinna ametiühisuste kesknõukogu ja selle juhatus meiega esimese mai pühitsemise kawa kohta mitte läbirääkimistes astunud ja meile kindlat wastust rongikäigu korraldamise kohta andnud, lükates seda küsimust päew-päewalt edasi ja riisudes meilt wõimalust kaasa töötada.“

— Nii seletawad nad.

Kes teab, kui sõjised kaitsewõimud kesknõukogu juhatusel wähem kiire oleks teele ajanud, sel ka ehk aega oleks olnud nendega „läbirääkimistes“ astuda. — Teisest küljest, on aga wäga arusaadaw, et need „läbirääkimised“ „nurja läksid“. Kui ametiühisuste kesknõukogu juhatus põhimõtteliku keeldus sotsiaaldemokraatidega ametlikke läbirääkimisi pidamast, siis toimetas ta täiesti õieti ja loogiliselt. Mis mõte oleks näituseks kesknõukogu juhatusel 1. mai pühitsemise üle läbirääkimisi pidada Maaliduga? Kuid sotsiaaldemokraatide „teened“ ametiühisuste korraldamise lõhkumisel on ju veel suuremad kui Maalidu omad. See oli ometi sotsiaaldemokraatlik minister, kes läinud sügisel Eesti ametiühisuste kongressil ära lõhkus ja 102 inimest ilma mingi kohtuta maalt wälja saatis, kellest 26 ära tapeti. Wahekorrad olid ju selged.

Sotsiaaldemokraadid on aga äärmuseni wiisakad, „tagasihoidlikud ning diskreetseid“. Kui ei tahteta meid, olgu! Minge isel Neil ei ole „wähemarki tahtmist rongikäiku nurja ajada“. Jg „kuna teie rongikäigu korraldamine töolistest ühendamisest ja ühistunde pühal — 1. mail — selle päewa pühitsemise mõtte ära häwitaks,“ siis loobuwad nad ka iseseiswa rongikäigu toimepanemisest.

„Sotsiaaldemokraat“ toob selle otsuse 30. aprillil. Ja veel samal päewal ruttawad kodanlised lehed seda oma lugejatele edasi andma. Üks neist teeb järelduse, et nüüd 1. mai rongikäik enamlist laadi kandwat.

Õhkkond elektriseerub. Meele tuleb inimestel läinud aasta ametiühisuste kongress. Sõjised lahkujid ja warsti aeti kongress laiali, ning wagunid saadikutega wurajid Wenemaal poole. Külap nüüdki midagi sarnast sünnib, — arwawad inimesed. Kriipsutatakse alla sotsiaaldemokraatide seletust: nad ei wõiwat wõtta „kaaswasutust rongikäigu eest“ enda peale. Ju need sõnad ikka midagi pahat tähendawad. Endised kogemused lubawad oletada, et wagunid jälle kokku haagitakse, ja püsti laaditakse. Ühes sellega hakkawad ikka intensiivsemalt liikuma kuuldufused Tallinna tellitud soomusrongilastest ja muist ettewalmistustest.

1. mai hommik. — Kõwendatud rassapatruullid ja politseinikkude salgad siin ja seal. Kuid töölised on siiski wäljas. Kõik ametiühisused peale riigiteenijate ja politseinikkude (wimastel et ole täna üleüldse aega lippu kandu). 25 lippu lehwivad hommikuste tuulte käes. Kõik julgemad mehed on platsid. Üks 4000 seltsimehe on kogu lippude all. Suur osa seltsimehi tahawad teel ühineda. Arglikumad wahiwad esialgu weel kõrwal. Ja teepoolest, isearaliseks julgustamiseks ei ole põhjust. Kes teab millega see kõik weel lõpeb? Kes teab, kus see sõjide konks weel on?

Kuid asi läheb siiski libedasti. Rong liigub ja kaswab iga silmapilguga. Kadriorust tagasi tulles on ta paisunud mitmekordseks. Ja kümnetuhandeline töölise hulk sammub ametiühisuste maja eite wõimlas ja segamata ühistundes. Rongikäik oli suurepäraliselt korda läinud. Tallinna töörahwas oli oma kogu ja ühistunnet demonstreerinud.

Kuid järgmise esmaspäewa hommikul taowad kodanlised lõkalauad igase ilmakaarte, oma kolaga kolli teha püüdes: „Näe, paljude teid on, seda „tõstid töowäge“, ainult „käputäis“. Sotsid ei wõtnud „osa ja nüüd näitafite kogu oma jõuetust. Eks me ütelnud: „sotsidel on ikka poolehoidmine suur.“ Ja arusaadaw, et kõige pealt „Sotsiaaldemokr.“ juhtkirjanik K. A. oma pasuna Teerikust wälja toob.

Kollane ajakirjandus karjub omad lõuad wähele, et „selgeks teha“, kuidas rongikäik manetu olnud nii arwu kui waimu poolest, kuidas kõik seal nii kuiw, ametlik ja wärwita olnud jne.

„Waim“ on üleüldse niisugune asi, mida raske mõõta ja isearanis weel siis, kui seda ühel ajal kodanliste ja sotsialistlikkude kaaludega teha. Sellepärast jätame selle siin kõrwale ja waatame ainult, kuidas meie ajakirjanduslikud lõkalauad rongikäigu arwu kohta wafet taowad. Et ole iseeneselt õieti mingit lõbu seda „juurdust“ hakata tegema, kui mitte selge ei oleks mida 1. mai rongikäigu mannetuks tegemisega kätte tahetakse saada.

Sellega tahawad kõik kirjajad selgeks teha, et Tallinnas rewolutsioonilise sotsialismi poolehoidjaid naeruwäärt wähe olla. Et sotsidel seda tarwis teha, on arusaadaw. On ju see pea ainumaks abinõuks, kuidas oma tühjaks jooksnud poliitilisele kohale weel wähegi „waimu“ sisse ajada. Ja pealegi mis jääb üle halwa mängu juures, kui wõimalikult mahe ja lõbus nagu teha. Ega katki põle midagi! — Et kodanlised torud sotside aupaisuse eest jortawad, on sama arusaadaw. Kui Siioni wahtide käsi halwasti käib, siis on tarwis wähemalt jätta alla matta, et see nii ei ole. See annab wõitlejatele julgust ja peab wastastele hirmu peale ajama.

Kuid kodanlised kirjajad on omad arwud walesti teinud. Nad on weel kord päewaselgelt näidanud, kuidas kodanline ajakirjandus walelada oskab, kuidas ta enesele meelewastast nähtust maha salata püüab. Kui meil ka mingid andmeid ei oleks kodanluse walest, siis selgub see küllalt, kui wastamisi leada Tallinna ajakirjanduse kirjeldused 1. mai meelewõiduse üle.

„Sotsiaaldemokr.“ juhtkirjanik seletab, rongis olnud „terwelt 300 kolonnet, igas kolonnes 6—8 inimest.“ Nii siis kõige paremal juhatusel 2500 inimest. Kuid „Sotsi“ esimene külg ei ole kokku rääkinud oma sama numbri kolmanda küljega. Seal seletatakse, et rong alguses wafet inimest 3—4000 suur oli, kuid Kadriorust tagasi tulles olnud „osawõtjate“ arw „hulga kaswanud“. Kui nüüd silmas pidada, et ka seda sotsiaaldemokraat on kirjutanud, siis wõime isegi aimata, kus tõde on.

„Tallinna Teataja“ kirjutab, et rongikäigust puudunud trükitöölised, raudteelased jne.

„Päewaleht“ aga teatab, et tulnud raudteela sed, kes „kõige rikkamad: neil on oma pasunakoos.“ Kui juba see tuntud luiskaja nii kirjutab, siis ikka raudteelased wist olid. Mis puutub trükitöölisesse, siis neist teistes tehtedes ei kõnelda. Ainult „T. T.“ järele ei olla nad osa wõtnud. Kodanlised herrad on prillid küll liig paksu raswaga olnud, et ta neid ei näinud. Igatahes wõib trükitöölise ametiühisus oma juhatuse allkirjadega (ja kui tarwis kas wõi pitsatiga) paberil tõendada, et ta 1. mai rongikäigust osa wõttis. — Näete nüüd, kuidas rongikäigu kirjeldust tehakse.

Kisajad pumiwad aga edasi:

„Sotsiaaldemokraadid olid otsuseks teinud 1. mai pidustusest osa wõtta. Nad ei saanud seda aga teha, nad olid sunnitud sellest loobuma. Sest ametiüh. kesknõukogu ei arwanud tarwiliseks nendega mingisugusesse läbirääkimisesse astuda. Ja sotsiaaldemokraadid tegid targasti, kui nad osawõtmisest ennast lahti ütlesid. See oli ka taktiliselt täitja õige samm“ — seletab „Päewaleht“.

Kodanlus kiidab sotsiaaldemokraate. Tähenad nende talus on asjad mädad. Ja Wana turu leht korutab edasi:

„Sotsiaaldemokraatide loobumise otsekoheseks tagajärjeks oli aga see, et meie pealim näha wõis, kui suur on see jõud, kes ametiühisuste kesknõukogu seljataga on, et meil wõimalus on antud seda jõudu tulewikus reaalselt arwesse wõtta.“

„Sotsiaaldemokraadi“ juhtkirjanik ise on samas arwamises ja määrab mett õhtrakt enesele keele peale.

Kuid ütlege, herrad sotsiaaldemokraadid, kui palju oleks 1. mai rongikäik Tallinnas suurem olnud, kui teie oleks osa wõtnud? See ei peaks ju raske ütelda olema. Paaritaja wõrra oleks see peaaegu wälja teinud. Sest kes puubus töölisest? Ei ühtki proletaarlist ametiühisust. Ilmunata olid jäänud ainult riigiteenijate ja politseinikkude „ametiühisus“, wõimane oma auliikme, aupaliseiniku sifeminister Hellatiga eesotsas. Riigiteenijate keskel on suur proletaarline kihit, kuid nad teeniwad ju sotside ministeeriumis. Ja see seletab nii mõndagi. Politseinikkude lipu eest, nõh me täname. Pidage naeru, seltsimehed, politseinikkude lipp proletariaadi 1. mai rongikäigust!

„Sotsiaaldemokraat“ teab wäga hästi, et ametiühisuste liigete arw Tallinnas suuresti langenud on. Ta ise kirjutas weel 30. aprilli numbris, et

läinud aastas ametiühisustes 14.515 inimest olnud, nüüd aga „võist ainult 1/3 järele on jäänud — võib olla sedagi mitte.“ See on kurb, äärmiselt kurb. Ja see peab ametiühisusi suuremale organiseerimistööle ja aktiivsusele kihutama. Kui meie aga ametiühisuste liigete arvu kahanemise põhjuseid hakkame otsima, küll me siis ka „ses suhtes“ sotsiaaldemokraatide juure jõuame.

1. mai rongikäigu suurust ja ametiühisuste liigete arvu võrreldes, näeme, et organiseeritud töölisklass täielikult platsis oli. Need, kes ametiühisustest väljaspool, on organiseerimata hulk, kel puudub veel tarvilik klassiteadmus, kes on eemale jäänud peaaegajalt selle surve tagajärjel, mis ametiühisuste vastu sihitud. Need ei oleks 1. mai rongikäiguga kaasa tulnud ka siis, kui sotsiaaldemokraadid sellest osa oleks võtnud.

Tallinna organiseeritud töölisklass on sotsiaaldemokraatidele täielikult selja pööranud. See asjaolu on nüüd täiesti selge. Wintusutatud ja igapidi läbipekstud Tallinna ametiühisused löid paar nädalat tagasi uue keskkoogu. Ja selle keskorganisatsiooni 61 liikme hulgas on ainult kolm sotsiaaldemokraati (2 riigiteenijate ja 1 juuksešikajate am.-ü. poolt). Eks see kõnele selget keelt. Ja veel selgemat keelt kõneleb 1. mai.

Sotsiaaldemokraadid tundsid isegi oma jõuetust ja jäid puhastormiistest põhjustel meelega eemale. „Kõige suurem erakond“, kes peale selle „töölisterpartei“, ei võtnud Eesti proletariaadi ärksamas linnas 1. mai töölisterpäeva pühitsemisest osa. See on ju omegi midagi ajatoo jaoks.

Mad teavad waga näo: neil ei olla tahtmist „töölisterühendamise ja ühistunde päeva“ oma rongiga ega milgil muul teel nurja ajada. Noh, meie kujutame küll wäga hästi ette, misugune see teie „rong“ oleks olnud. Ja seda teadsiite ka teie isegi.

Kus teil, herrad sotsiaaldemokraadid, töölisterühistunde ja ühendamine oli, kui läinud aastal ametiühisuste kongressil laiali ajasite ja üle saja tegewama ja klassiteadlikuma töölise maalt välja saatsite? Ja tänawu esimesel mail oleks te ka kindlasti märksa süütuma asjaga, oma „rongiga“ toime saanud, kui teie wähegi töölister hulgas seljatuige oleks tumud ja kui teil seda oleks olnud.

Teie jätte Tallinna proletariaadi, meie töölisterklassi ärksama ja iseteadlikuma osa pühast eemale. Ja tegite muidugi hästi. Meil ei tulnud mõttessegi teid selle eest „wänge hukkamõistmise“ alla wõtta. Koguni kiitamine, et ise omalt poolt olete aidanud wähehordi selgitada. Mis meie hukka mõistmine, see ei olnud teie puuduwine rongikäigust, waid hoopis midagi muud. See oli teie poliitika. Ja neid asju ärge ajage tegi!

Rõhutamme veel korrd, et Tallinna organiseeritud proletariaat 1. mail oma ühistunnet suurepärselt näitas. Kodanline ja sotsiaaldemokraatlik ajakirjandus tahab walega seda olematuks teha, et teiste linnade töölister ja maaproletariaadid seda teada ei saaks.

Selgimehed, paljastage seda wale! Teatage feltšimeestele küladest ja teistes linnades, kuidas Tallinna proletariaat esimest maid pühitstes!

H. K.

—o—

Töölisterpäeva ja „töölisterpartei“.

Nagu igal maal, nii pühitstes tänawu 1. maid ka Eesti töörahwas. 1. mai pidi olema töölisterpäeva, ja ta oligi seda, kuigi ei suudetud, arusaadaw, awaldada oma ühistunnet ja rewolutsioonilist tunnet sel määral, mis meie sotsiaaldemokraatidele „naabritele“ mitte poleks meeldinud. Ja tänawune töölisterpäeva pidi head pinda leidma ka „töölisterpartei“ — sotsiaaldemokraatia leeris, sest juba warakult kutsus „Sotsiaaldemokraat“ parteiseltsilisi üles osa wõtma ühisest rongikäigust, mis 1. mail korraldati. 1. mai pidi olema sotsiaaldemokraatidele suureks pidulikuks sündmuseks, ja see oleks olnud moodne tsereemonii, töörahwa ühistunde awaldus.

Eesti sotsiaaldemokraatiline töölisterpartei tegi walmistusi 1. mai rongikäiguks kõlawate sõnadega töörahwa nimel ja meie oleksime oodanud „kõige suuremalt erakonnalt“ ka tõenäolisi tagajärgi. Kuid äkki ilmub teade: sotsiaaldemokraadid ei wõta 1. mai rongikäigust osa! Põhjenduseks toodakse wäide, et sel rongikäigul mitte terve töörahwa ühistunde awalduse lipukirja pole, nagu oleks see meelega awaldus töölisterpäeval töörahwale hukatus, millest eemale peab hoidma. Ja töölisterpartei loobus ühisest suurepärsesest rongikäigust, aga kas olid sellepärast töölisterid koju jäänud? Ei! Esimese mai meelega awaldus oli rahwarikkam, rohkem ulatawam, kui seda arwata wõis, hoolimata sotsiaaldemokraatia „saboteerimisest“.

Millega seletada äkilist meelega wõetud sotsiaaldemokraatide leeris? Kahtlemata oli sotsiaaldemokraatiline partei kodanluse mõju all ja ta talitas seekord weel juhmi-malt kui seda kodanlus ise oleks julunud. Mida kardeti 1. mail? Miks olid pandud wahid mõne asutuse ukse juure? Kodanlus kartis „mässu“ ja sellepärast olid ka Stioni wahid väljas.

Eesti sotsiaaldemokraatia pööras mõnitusega selja 1. mai traditsioonilisele pühitsemisele, aga temaga ei tulnud see hulk, mida ta ootas. Meelega wõetud oli, nagu tähendud, suurepärsane ja et sotsid koju jäid, ei olnud mitte kõige halwem. Aga kunagi ei peaks meie kallid „naabrid“ töörahwa nimel välja astuma, sest et 1. mai selleks küllalt selgelt tõendust andis.

Mis puutub sellesse, et sotsiaaldemokraadid „isesiswalt“ rongikäiku ei tahtnud korraldada, siis on see wäga õige samm: misjaoks pahemale poole, töörahwa juure, mis „isesiswalt“ õhus hõljuda, parem juba siis parlamentlisse atmosfääri, paberlisse idealismi — kodanluse juure.

H. J.

—o—

Ühismaapidamine.

Sms A. Lepsi kõne kokkuwõte, peetud E. Iseseiswa Sotsialistliku Tööliste Partei I kongressil.

Sotsialistlikul parteil on kõige pealt tähtis, missugusele alusele peab asuma maaküsimuse lahendamisel sotsialismi seisukohalt. Iga uuendus, mis ühiskonnas ette wõetakse, peab olema eelduseks sotsialismile. Nii peame ka maaküsimust lahendama niiviisi, et see kiirendaks üleminekut sotsialismile. Tööstuse sotsialiseerimine wõib eitawajd tagajärge anda, kui temaga ühes ei käi maa sotsialiseerimine. On ju wõimata kawakindlalt juhtida produktiooni, kui kõik majanduslikud tegewusalad ei saa korraga sotsialiseeritud, seda enam, et tööstus põllumajandusest rohkem on ärarippuw, kui ümberpöördukt.

Nii waatame Eesti maareformi sotsialismi seisukohalt.

Nimelt kui palju walmistab ta pünda sotsialismile ja kuiwõrd üleüldse wastab ta töörahwa huwilede.

Asutawa kogu poolt wastuwõetud maaseadus wõõrandab osa mõisaid, kuna teine osa nende endistele omanikkudele eraomanduseks jääb. Samuti jääb alles eraomandusõigus maa peale kõigil wäikemaapidajatel. Tähendab maa eraomanduse alale jäämisega püsib ka järjekult maarent. Maahartja peab omanikule ära andma osa oma töowiljast „õiguse“ eest maad harida. Järjekult, töörahwa kurnamine maarendi abil kestab wõõrandamata jäetud maal täiel hool edasi. Wõõrandatud maal jatkatakse töörahwa ekspluateerimist tasu näol, mis maaga ühes olewate hoonete ja inwentaari eest (ilma milleta ju maa harimine wõimata!) töörahwalt wälja pigistakse. Samasugust tasu kawatsetakse ka maa eest maksta. Et maapank teostud ei ole, pole wõimalik riigilt laenu saada. Järjekult maad wõtta on wõimalik ainult jõukamatel inimestel. Maatööline, kellel warandust ei ole, peab pöörama hallparunite ja marodööride poole, kes neilt laenu andmise abil wimase wälja pigistawad.

Maaseaduse sihiks on anda maa jõukamale ja wäiksemale kihile maatöölistest. Ehk küll seaduses maad põlise rendi alusel antakse, pole midagi kergem, kui põliselt rendilt maa eraomandusele üleminek, sest selle juures toetawad põliseid rentnikke hallparunid. Nii on Asutawa Kogu poolt wastuwõetud maaseaduse otstarbe suurendada wäikemaomanikkude, hallparunite-klassi, kes on kõige suuremaks toeks kodanlusele. Selle wastu aga jatkatakse suure osa maatööliste orjastamist, kes sunnitud on maomanikkude juures tööd otsima, saades sellega wäljakurnamise asjaks nende poolt, kellel olewat „õigus“ maa peale!

Kõike seda arwesse wõttes ei ole maaseadus töörahwale wastuwõetaw, sest ta kindlustab kodanlaste seisukohta, kuna ta töörahwa suurele osale midagi ei anna, selle wastu aga töörahwa klassi killustab, teda nõrgendades wõitluses kodanluse wastu.

Maareformi peab teostama niiviisi, et ta kindlustaks töörahvast tema wõitluses kapitalismi wastu ja majanduslikult wõimaldaks ülemineku sotsialistlikule korrale. Wäikemaapidamisel majanduslikult tulewikku ei ole.

Maawiljakus wäikemaapidamises on madalam, kui suurmaapidamises.

Nii on Saksamaa ametliku arwustiku järele 1899.—1908. aastani. (Andmed Karl Kautsky kirjutusest: „Die Sozialisierung der Landwirtschaft“), rukkist saak hektarilt maakohtades, kus 38—60 prots. maad suurmaapidamiste all, 15,8—18 doppelzentnerini, kuna maa-õigades, kus suur osa maad wäikemaapidamiste all (suurmaapidamisi kõigest 1—3 prots.), saak ainult 13,9—15,5 doppelzentneri.

Weel wähem, kui maawiljakus on töowiljakus wäikemaapidamises.

Wäikemaapidamises, taludes 5—20 hektarini, (hektar weidi wähem dessatinist), tarwitakse 100 hektari maa äraharimiseks 74 inimese tööjõudu, kuna suurmaapidamistes, mille suurus üle 200 hektari, 100 hektari harimiseks ainult 17 inimese tööjõudu tarwitakse. Tähendab, wäikemaapidamine, mis wähem wilja annab, tarwitab selle juures kaks ja pool korda rohkem tööjõudu, kui suurmaapidamine. Nii Saksamaal. Eestis on wiljakuse wahe weel suurem, sest meil tarwitakse wäikemaapidamises Saksamaaga wõrreldes wähem masinatööd. Masinatöö wähenes tarwitamine ongi töowiljakuse madaluse põhjuseks wäikemaapidamises.

Nii tarwitasid Saksamaal 1000 talu kohta ainult 191 wäikemaapidamist auruwiljapeksu masinat, kuna 1000 suurmaapidamisest 832 seda masinat tarwitasid.

Teiseks wäikemaapidamiste madala wiljakuse põhjuseks on eriteadlaste puudumine neis, kes majapidamist otstarbekohaseit juhiks ja masinate tarwitamist korraldaks.

Majanduslikult elujõuline on tulewikus suurmaapidamine, sest temal awaneb wõimalus ikka laiemalt masinatööd tarwitusele wõtta. Auru, elektri ja motoradrad — nende tegewusala on suurmaapidamises. Samuti on wimases wõimalik tarwitada tarwilisel määral eriteadlasi.

Otstarbekohane majapidamise juhtimine, mille aluseks on wõimalikult wähesse jõukulutusega wõimalikult palju saadusi luua, tõstab omalt poolt maapidamise wiljakust. Maaomanikkudel oli sihiks saada maa omandusõigusest wõimalikult palju kasu, mis igakord maa-wiljakusega ühte ei langenud. Sotsialistliku majapidamise sihiks on aga wiljakus.

Suurmaomanikkudele wõõrandatud mõisates tulewad sisse seada ühis-suurmaapidamised. Sarnast majapidamist moodustab tööliste artell. Tehniliselt juhib artelli eriteadlane, majanduslikult aga walitaw juhatus. Iga artelli liige on kohustud teatawa alamäärana tööpäiwi aastas tegema. Üle alamäärana töötamine on igal ühel waba. Artellis tuleb igal kohal, kus wõimalik tarwitada fiktitööd, mis tööpäewadeks ümber arwatakse.

Töökohustuse alamääradele wastab saaduste alamäär, mida iga artelli liige ümtingimata on õigustatud saama. Saaduste alamäär oleks nii suur, et rahuldaks esimesed elutarwidused, nagu toit, ihukate jne. Selle järele, kui iga artelli liikme esimesed elutarwidused rahuldud, tuleb üleüldisest töowiljast maha arwata hoonete, maaparanduse ja põllumajandusliku inwentaari peale minewad wäärtused, siis riiklikud ja

kogukondlised maksud. Neljandaks arwatakse üleüldisest sissehulekust maha artelli poolt ülewälpeetawate asutuste peale (nagu haigemaja, lasteaed jne.) minewad kulud, toetus töölise kirjandusele ja ajakirjandusele jne.

Kõigist neist väljaminekutest järeljääw saaduste arw jagatakse artelli liigete wahel wastawalt nende tööpäewadele. Sellega saaks iga liige sel määral, kuidas ta töötab. Nii saaks artelli piires läbi wihtawaw ulatuses õigust terve töowilja peale.

Samane maakaasutamine artellidena ühismaapidamise näol ei teosta weel sotsialismi, kuid ta on eelduseks wiimasele. Artellide produktiooni ühise plaani järele juhtimine ja selle kokkukõlasse wiimine tööstusliku produktiooniga wõimaldab majanduslikult ülemineku sotsialismile.

Selleks, et luua ühis-suurmaapidamise näol eeltingimise sotsialistlikule korrale, peab töörahwas kõik oma jõu selleks tarwitama, et mõisad saaks üle wõetud artellidele ühisharimiseks, mitte aga eramaapidamiseks tükeldataud.

—o—

Mõni sõna III. Tartumaa maatameeste kongressi ja selle täidesaatwa komitee tegewusest.

Läinud aasta 7. ja 8. detsembril Tartus ärapeetud 3. Tartumaa maatameeste kongress oli täielikum eelmistest nii arwuliselt, kui ka töowiljakuse poolest. Sel kongressil olid esimest korda esitatud kogu maakonna maatamehed, sest peale töölise ühiste esitajate wõtsid kongressist osa samal päewal (7. det.) Tartu põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse põhjal änaapeetawale segakomisjoni walimiskoosolekule sõitnud töölise walijamehed igast wallast. Sellepärast wõib kongressi õigusega kõigi Tartumaa maatameeste tähtmise awaldajaks pidada, niipalju kui see üleüldise wõimalik praegustes oludes. Kongressi hääleõigusliste osawõtjate arw ulatata üle saja.

See kongress andis elustawa tõuke Tartumaa maatameeste organiseerimisele ja wõttes seisukohta mitmes põllutöölisele põlewamas päewaküsimuses, oli tähtsaks sammuks meie alles algawas töölise liikumises.

Silmas pidades kongressi tähtsust, samuti asjaolu, et mitmed kongressil wastuõetud otsused seniti hääbjaks hääleks kõrbes on jäänud, pole ülearune weel nüüd kongressi ja sellel walitud täidesaatwa komitee tegewust paari sõnaga meele tuletada. Arwesse wõttes ruumi puudust, tahan seda kõige üleüldisemas kujus teha.

Üleüldiselt juhtisid saadikud tähelepanu maatöölise raske seisukorra ja nende takistuste peale, mida töölise organiseerimisele ikka weel tehakse, mille järele otsustasi wastu wõet, kus nõutakse sõna ja koosolekuwabanduse tegelikku maksmapanemist ja

töölise tagakiusamise lõpetamist. Samuti otsustati kõigi takistuste ja raskuste peale waatamata asuda energilisele maatöölise organiseerimisele. — Tuleks wõimalikult igas wallas töölise ühistus asutada. Walla töölise ühised peaksid koonduma maakonna- ja need omakorda üleriikliku keskkorralduse alla, millega kindel ühendus kõigi maatöölise ühiste wahel saaks loodud ja seega wõimalikuks tehtud tagajärjerikkamalt oma huwide kaitteks wälja astuda. Niiõugune üleriikline töölise ühiste work, ehk lihtsalt Eesti maatöölise ametiühistus oma kohalikkude osakondadega, oleks jõuks, mida wastafid sunnitud on arwesse wõtma.

Maaküsimuse arutamisel leidis kongress, et Asutawa Kogu poolt wastuõetud maaseaduse järele praegustel mõisatöölistel raske, kui koguni wõimata, on maad saada. — Töölistel, kes aastafadu ainult waewalise ülespidamise eest on pidanud Balti parunid orjama, pole kusagilt raha wõtta selle inventaari wäljaostmiseks, mida parunid mõisatöölise higi ja waewaga endile kokku ajanud. Ainuke wõimalus mõisatöölistel maad saada oleks, kui mõisad ühes inventaariga, wähemalt ajutiselt tööühingutele (maaharijate ühing) laaksid antud. Otsustati põllutöömisteeriumile sellekohane ettepanek teha.

Põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamise seadust arutades, leidis kongress, et tähendatud seadus tööpäewa pikkuse reguleerimise osalt ja tööpalkade reguleerimise täielikult jätab maakondades pariteetlikul alusel walitud segakomisjonide hooleks, mis selle tõttu töowõimetud. Töölise ja tööandjate wahekorrad korraldamine jääb suuremal hulgal juhtumistel bürookraatlikus korras töö- ja hoolekandeministeeriumi hooleks. Seda seadust puudulikuks tunnistades, leidis kongress tarwiliku olewat selle muutmiseks samme astuda.

Peale selle wõeti kongressil wastu resolutsioonid toitlus- ja rahuküsimuse kohta.

Toitlusküsimuse kohta käiwas resolutsioonis nõuti maakonna toitlusosakondade reorganiseerimist ja energilisemat wõitlust angelbajate wastu.

Kongressil walitud 5-liikmelisel täidesaatwal komiteel, mis koos seisab 4 sotsialistirewolutsionärist (J. Belajew, P. Keerdo, J. Schiffer ja J. Sutt) ja 1 sotsialdem. (J. Jans) polnud kerge teostada kongressi otsusi, iseäranis, mis puutub organiseerimise küsimusse. Kongressil toonitatud töölise organiseerimisele tehtawad takistused muutusid tõeks. Tööandjad omalt poolt kiisawad taga ärksamaid töölisi, kes julenud oma elukorra parandamist nõuda ehk kes tegewad õlnud töölise organiseerimisest karisusabinõuna tarwitatakse peaaesjalikult töölt lahtilaskmist.

Need takistused pole aga saawutanud oma otsarwet, waid ümberpöördukt, on kaswatanud maal pahempoolist meeleolu, on näidanud töörahwale, et neil kodanlastelt ega kodanlastega käsi-käes töotawate sotsialistidelt oma seisukorra parandamist oodata ei tule.

Praegu on Tartumaal rahukogus registreeritud tööliste ühifusji üle 20, umbes 3000 liikmega. See arv pole küll suur, kuid tähele pannes, et palju ühifusji alles kõige viimase ajal on ajutatud, seega registreerimata, ja et hulk ühifusji alles ajumas, võib loota ligemal ajal igas vallas tööliste ühifusji näha.

Maafaaduse teostamisel katvus täidesaatev komitee abiks olla maatameestele maalaajate nimekirjadesse pääsmiseks, andes neile juhatusi nii suuõnalijelt, kui ka kirjalikult ning võttes sellekohaste palvekirjade kirjutamist oma peale, milleks ajuti palgaline jõud ametisse seati.

Täidesaateva komitee viljakamat tegewust on peale muu takistanud ka aineiline puudus, kuna parwis oleks alalist palgalist organisatori ametisse panna.

Loodame siiski, et järgmiseks kongressiks kõik takistused ja tagakiusamised on kõrvaldatud, ehk vähemalt maatamehed niivõrd tugewat, organiseeritud, jõudu esitavad, et nende otjused enam hüljädjaks hääleks kõrbes ei mõi jääda. P. K.

—o—

Norra Tööliste Partei.

Jutuajamine Norra sotsialisti slm-he Friisiga.

Norra tööliste partei pole mitte opositsiooniline vähemus sotsialistlikus parteis: see on ühtne jaotamata partei, sarnane Itaalia sotsialistlikule parteile. Ametiühisustes on tal enamus.

Oktoobri rewolutsiooni päwil etendasid parteis weel juhtiwat osa wanad slm-hed läbiimunud tradeunionistest traditsioonest. Partei kongressil 1918. a. kewadel oli suurem osa saadikuist Wene rewolutsioonile kaasatudjad. Wana keskkomitee asemele waliti uus pahempoolne.

Praegusel silmapilgul on Norra tööliste parteil umbes 100.000 registreeritud liiget. Meil on üle 40 ajakirja, millest ainult üks asub parempooliste sotsialistide seisukohal.

Kõige arwurikkamad ja tugewamad ametiühisustest, nagu metallistid, mitte-kwalifitseeritud töölised ja teised, on ühinenud meiega. Võib öelda, et praegu terve ametiühisuslik liikumine sammub käsikäes partei keskkomiteega.

Partei kongress 1918. aastal wõttis resolutsiooni wastu, milles öeldakse, et tööliste klass võib korraldada wõitdurikast rewolutsiooni, hoolimata sellest, kas tema taga seisab enamus wõi mitte, ja et rewolutsiooni ei saa läbi wiia parlamendilikkude abinõudega, ehk küll viimaseid ei maksa hoopis tähelepanekuta jätta. Sellepärast terwitas partei rõõmuga uusi orgaane — tööliste ja soldatite saadikute nõukogusid — mis tekkisid tööstuse kriisi ajajärgul 1917.—1918. a. talwel.

Edasi kõneldakse resolutsioonis, et rewolutsiooni ei tohi kunstlikult wälja kutsuda: ta peab tekkima wana ja uue majanduselu kokkupõrke tagajärjena.

Kongressil 1918. a. lahkusime II Internatsionaalist ja ühinesime Zimmerwaldiga. Järgmisel partei kongressil (mai 1919) liitusime III Internatsionaaliga (warsti peale Itaalia sotsialistliku partei).

Kongressil, mis kokku tuleb järgmisel kuul, saab wälja töötatud nõukogude põhiseadus ja võib kindlasti ette öelda, et see programm partei enamuse poolt wastu wõetakse.

Parlamendi walimistest kõneledes, ütles slm. Friis, et tööliste partei on wiimastel walimistel saanud kaks kolmandikku kõigi walijate häältest, kuid parlamendis ei ole tal wastawat häälte arwu, sest et Norras puudub proportsionaalne süsteem. Praegusel silmapilgul on terawalt küsimus üles seatud, kas proletariaadi wõi kodanluse diktatuur.

Norra noorte ühing töötab slm. Friisi sõnade järele, täielises kokkukõlas parteiga. Sedasama võib öelda ka sotsialistliku naisühingu kohta. Küsimuse peale Norra tööliste partei wahekorras teiste Skandinaawia riigi sotsialistlikkude parteidega, tähendas slm. Friis, et Norra tööliste partei kõige lähemas kontaktis Rootsi ja Daani pahempooliste sotsialistlikkude parteidega töötab. Tal oli õige tugew esitus Skandinaawia kongressil Stokholmis, mis peeti minewa aasta detsembril lõpul. Mis puutub sotsiaal-patriootidesse, siis pole nendega mingisugust läbikäimist.

Norra tööliste klassis on wäga tugew rewolutsiooniline meeelo — kuid ei saa ette kuulutada rewolutsiooni momenti; oodatakse sel suwel tööstuse kriisi terawamaks muutumist. Ei ole enam juttu palgaküsimusest, waid terve tööstuslikkude ettewõtete juhtimisest.

Tööliste partei ja ametiühisused töötasid wälja üleüldised plaanid, kuidas uuesti organiseerida wabriku ja tööstuse juhtimist.

Meie tahame muuta wabrikute ja ettewõtete nõukogusid rewolutsioonilisteks organisatsioonideks. Need organisatsioonid peawad oma kätte wõtma terve tööstuse ja häwitama eraomanduse tööstuse alal.

Tööliste nõukogude kõrwal tekkisid ka soldatite, talupoegade ja kalurite nõukogud.

Walitsus takistab igatwiisi soldatite nõukogude tööd, kuid ta on wõimetu. — Soldatite nõukogude siht on — rewolutsioneerida sõjawäge, et kriisi momendil teda töölistega kaasa tõmmata. —

Üleüldiselt on Norra töölisteklass rewolutsioonile hästi ettewalmistud — nii lõpetas slm. Friis.

—o—

Tööliste Internatsionaal.

Sms H. Kruusi kõne aluswõited Eesti Iseseiswa Sotsialistliku Tööliste Partei I kongressil.

1. Uueaegse töölisteliikumise wõimsaks ja elulisemaks hüüdsõnaks on: „Kõigi maade töölised, ühinege!“ — mida K. Marx „Kommunistlikus Manifestis“ üles tõstis. — Mida ägedamaks läheb wõitlus töö ja kapitali wahel, mida lähemale jõuab proletariaadi diktatuuri teostamise tund, seda suuremaks ja põnewamaks tõuseb kõigi maade tööliste ühinemise ja wastas-

tikuse toetamise vajadus. Sest proletariaadi diktatuur neis maades, kus see maksma pandud, on otseselt hädaohus kapitalistlikkude riikide poolt. Teisest küljest on aga töelistel, kes ainult ühel maal wõitnud, raske oma riiki majanduslikult korraldada, kui kodanlised naabrid teda waenulikult püüawad.

2. Töölistelikumine paljus maades, wastastikuse toetamise vajadusest juhtitud, lõi I ja hiljem II Internatsionaali. — II Internatsionaal jäi sõja algusega pankrotti. Kuna enne 3. aug. 1914. II Internatsionaal ja tema juhtiwad mehed ja parteid sõda suuremaks kuritööks inimkonna vastu nimetasid ja töörahvast kõigi abinõudega selle vastu wõitlema kutsusid (iseäranis Baseli kongress nowembris 1912. a.), läksid aga ilmasõja lahtipuhkemisel suuremate sotsialistlikkude parteide juhid igati „oma“ kodanluse poole üle, hääletades sõjakrediitide poolt ja aidates igapidi kodanlust sõja pidamises.

3. II Internatsionaali pankrotil, mis ilmasõja algul awalikuks tuli, oli oma eellugu, kus selgus, et suuremate sotsialistlikkude parteide juhid kaugel on rewolutsioonilisest taktikast. Seda paljastas iseäranis selgelt Internatsionaali Stuttgardi kongress 1907. a.

4. II Internatsionaali haakumise peapõhjuseks oli see, et suuremate kapitalistlikkude riikide asumaade poliitika ja ees- ning ainuõigustatud seisukord ilmaturul töolisteklassi koorekihi kodanluse imperialistliku riigi külge sidus. Asumaade ja majanduslikult mahajäänud rahwaste kurnamisest saadud kõrge liigkasu wõimaldas suurriikide kapitali töolistest aristokraatidest wälkete ainelistel järelandelega ja meeleheaga enese külge tõmmata. Sotsialismiga hakkas kaasa jooksuma laia lainena kiht wäikekodanlasi ühesjooksikud, kes tõusid proletariaadi liikumises juhtiwale kohale, kuid kel olid omad kihelised erihuwid, mis sidusid teda kodanlik-kapitalistliku riigi külge. Töölistelikumine kaotas oma rewolutsioonilise waimu ja sai kodanluse sõnakuulelikuks teenriks.

5. II Internatsionaal hukkus ilmasõja esimeste paudega, kuid tema surnukeha mädanes edasi ja mürgitab töölistelikumise õhkkonda veel praegugi. Ue- waatlikuks paraadiks neile mädanewale jõududele oli II Int. Berni konwerents, mis ära peeti 1919. a. kewadel. Konwerentsile olid ilmunud ainult parempoolsed opportunistlikud osad sotsialistlikust liikumisest. Konwerentsil awaldatud mõtted näitasid lähemalt, kuidas rewolutsiooniline waim parempooliste sotsialistide juures jäljetult on kadunud.

6. Berni konwerentsil ei läinud korda II Internatsionaali surnukeha elule äratada. Nüüd, aasta hiljem on ta lõpulikult lagunenud. Kõnelemata neist kommunistlikuist ja pahempoolsetest sotsialistlikuist parteidest, kes III Internatsionaali ümber kogunud, on temast lahkunud niisugused mõjuwad sotsialistlikud erakonnad, nagu Saksa iseseiswad sotsialistid, Prantsuse sotsialistlik partei, Briti iseseiswate sotsialistide erakond jne. — II Intern. on lõpulikult surnud.

7. Juba 1907. a. Stuttgardi kongressil tuli II Internatsionaali ridades pahempoolne opositsiooniline tiib selgemalt ilmsile. Ilmasõja ajal kujunes ta edasi,

wõttes hüüdsõnaks: imperialistlik sõda saagu kodu-sõjaks! Zimmerwaldi konwerentsil 1915. a. tekkis pahempoolne rühm, esimene pärastise III Internatsionaali algidu.

8. Märtsikuus 1919. a. asutasid Moskwas kommunistlikud ja pahempoolsed sotsialistlikud parteid III Internatsionaali. Selle asutamisest wõtsid osa 17 parteid. Weebruari alguseni s. a. tuli juure veel ligi 20 sotsialistlikku organisatsiooni. Praegusel ajal on III Int. põhimõtete poolehoidmine väga kiirelt lahenemas, mis saawad hoogsalt tõsise rewolutsioonilise töölistelikumise kindlaiks alusteks.

9. Praegu olemasolewate Internatsionaalide wahel on veel mõned wahepealsed parteid, kes II Internatsionaalist lahkunud, III Intern. põhimõtteid tunnistases siiski waimasega pole ühinenud (Saksa iseseiswad sotsialistid, Prantsuse sotsialistlik partei jne.). Nad tahawad, III Internatsionaali ümber kogunud parteidega läbirääkides, uue „mitte Moskwa“ Internatsionaali luua.

10. Sellest katkest aga ei tule kindlasti midagi välja. Sest: 1) rewolutsioonilise sotsialismi seisukohalt välja minnes ei ole wõimalik leida uusi selgejoonelisi ja kindlaid põhimõtteid rahwuswahelisele töölistelikumisele, — ainult III Intern. põhimõtted wõiwad selleks olla; 2) III Internatsionaali ümber on kogunud juba sedawõrd tugewad rewolutsioonilised jõud, mis alaliselt kaswamas, et tal ka mingit tegelikku tarwidust ei ole hädaohutikuile kokkulepetele minna mõlemast Internatsionaalist wäljaspool olewate sotsialistlikkude parteide parempooliste tegelastega; 3) III Internatsionaal on walmis end laiendama, arwesse wõttes töölistelikumise kogemusi kõigis maades, parandades ja täiendades oma platwormi marksismi teooria ja rewolutsioonilise wõitluse kogemuste põhjal kogu maailmas. (III Int. Täides. kom. esim. Sinowjewi kiri Saksamaa tööliste etc. 5./II 1920). — Warem wõi hiljem on ka „2½ Internats.“ mehed sunnitud III Internatsionaali astuma.

11. Ka Eesti rewolutsiooniline töölistelikumine peab kindlas ühenduses olema III Internatsionaaliga.

—0—

E. Iseseiswa Sotsialistliku Tööliste Partei I. kongressil wastu wõetud otsused.

I.

Aluswäited, partei taktika kohta.
(Waata „Töö ja Wõitlus“, nr. 1.)

II.

Internatsionaali kohta.

Eesti Iseseiswa Sotsialistliku Tööliste Partei I. kongress otsustab oma tegewuse aluseks wõtta III. Internatsionaali põhimõtted ja wõitab partei keskkomiteed tarwilikke samme astuma wahekorra määramiseks III. Internatsionaaliga.

III.

Sõjaseaduse kaotamise ja amnestia kohta.

Kuna sõja lõpetamisega igapidi mõttetuks on saanud sõjaseaduse edasikestmine, mille katte all nüüd agaralt poliitilisi tagakiusamisi jätkatakse (alalised läbiotsimised tööliste juures, nende kinniwõtmised jne.), nõuab kongress wiibimata sõjaseaduse ärakaotamist. Edasi nõuab ta, et Asutaw Kogu kiires korras wastu wõtaks täieliku amnestia kõigile, keda poliitilistes asjus karistatud on, wõi keda süüdistatakse wõi kinni hoitakse, samuti kõigile, kes poliitilise meelsuse tagakiusamise pärast on sunnitud Eestist väljaspool wõi warjus elama.

IV.

Walge terrori kohta.

Kongress awaldab kõige waljumat protesti edasikestwa walge terrori ja surwe wastu Eesti tööliste ja nende organisatsioonide kallal, mille ohwriwa hulka paremaid töölistelikumise eestwõitlejaid surmatud ja wangikodadesse heidetud, iseäranis aga I. ametiühisuste kongressi wastu tarwitatud kuulmatu wägiwalla wastu, mille tagajärjel kongressi kõige silmapaistwamad tegelased maalt välja saadeti ja 26 nendest äraandlikul wiisil maha tapeti.

Kongress awaldab sügawat leina tööliste parema tulewiku eest wõitluses langenute pärast ja kaastundmust kannatajatele.

Kongress teeb A. K. rühmale kohuseks wälja selgitada kõiki Eesti tööliste kallal toimepandud wägiwallategusid ja neid kogu ilma töölistele teatawaks teha.

V.

Resolutsioon maareformi kohta.

Maareformi aluseks pidades põhimõtet, et maa peab olema kogu rahwa ühiswaraks, aga mitte eraomandusena üksikute isikute käes kaubaasjaks ja ekspluateerimisabinõuks, ning et iga kodanikul, kes soovib maad harida oma isikliku tööjõuga, olgu õigus teda saada harimiseks, — rõhutab kongress, et läinud sügisel Asut. Kogus wastuwõetud maaseadus ei võimalda ega kindlusta maa üleminekut sennistelt omanikkudelt töötawa rahwa kätte, sest ainulise jõu ja riiklise toetuse puudusel ei suuda waranduseta töörahwas omas enamuses praegustel tingimistel maad wõtta; maaseadus ei kõrvalda ka töötawa rahwa kurnamist maa abil, sest jääb ju püsima maarent, maa müümine, ostmine, palgatöö abil harimine jne., ihe sõnaga — tööta sissetulek maa eraomandusest; ta jätab ka täitsa kaitseta talumaadel asuwad saunikud, popsid, kantrikud, selle wastu aga määrab tugewa tasu sennistele suurmaomanikkudele inwentaari eest ja isegi maa eest kawatsetakse sennistele maaomanikkudele (parunitele!) tasu maksta.

Edasi selgub maareformi teostamise määrustest: 1) et inwentaar müüakse maasaajale keskmise turu hinnaga kohemaksetawa raha eest (§§ 133. ja 136.), wõi antakse kasutada tasu eest, kusjuures inwentaari ja isegi ehitusmaterjali kohta tehtawate lepingute

täitmist peawad tarwitajad kindlustama wastutuswõimuliste käemeeste ehk rahaliste wõi teiste warandusliste tagatistega (§ 83.); 2) samuti tulewad hooned ära osta, kus nad juhtuwad olema, jällegi kohe wälja makstes kunni 50 prots. hinnast, wõi üürimise korral peale üüri kanda wõtta weel wananemis- ja kinnitustasu ning tarwilikud parandustööd; 3) kuna aga on alles loomata maaseaduses ette nähtud maapank ja teostamata kõik riiklise toetuse ning laenusamamise wõimalused, siis sattub töörahwas maad wõttes weel rohkem kui senni erakapitaali küüsi, sest tema peab pöörama tarwiliku laenu saamiseks hallide parunite ja sõja ajal rikkaks läinud marodööride poole, ning sattub sellega nende käpa alla wõlgnikuna.

Kui weel arwesse wõtta, et kohtadel on maareformi teostajaiks tihti okkupatsioonijaegsed tegelased, isegi vonnid ja parunid oma käsilastega, kes jultunult jätkawad oma sennist surwepoliitikat töörahwa wastu; et paljud mõisad jäetakse ilma nähtawate põhjusteta endiste omanikkude kätte pidada, kuna maasoowijad maast ilma jäetakse; et töörahwa kätte antawaid mõisaid laastatakse, inwentaar neist kõrwale toimetatakse, halwema wastu ümber wahetatakse jne.; et maade andmisel walitsuse estajad toimetawad rohkem endiste omanikkude kui maasaajate huwides; et on laialiselt käimas hulgalised kantrikkude, popside, saunikute ja rentnikkude lahtitulemised ja sennistelt kohtadelt wäljaajamised talupidajate poolt, kui ka mõisates, isegi riigi kätte pidada jäetud mõisates, samuti tuule peale jäetakse ka mõisatöölised, kes praegustel tingimistel mõisa jagamisel maad ei jõua wõtta, kuigi nad seda tahawad, kuna teistelt poolt mõisate ja suurte talude põllud kipuwad osalt sööti jääma, — siis on selge, et praegune maareform ei anna töörahwale midagi, waid on talle praegusel kujul isegi kahjulik, andes maa jõukama kihhi kätte ja tehes töörahwa seisukorra weelgi halwemaks.

Et kõik maa läheks otsekohe maad hariwa rahwa kätte, tuleb põllutöölistel asutada kohtadel maaharijate ühinguid, artelle ja nõuda, eestkätt kõigi mõisate wiibimata ülewõtmist ja ühes tarwiliku inwentaariga andmist eeltähendatud artellide kätte, sest ainult sel teel on praegu wõimalik kindlustada töötawate rahwakihtidele maasaamist.

VI.

Kongress terwitab III Internatsionaali, Norra tööliste parteid, Rootsi pahempoolist sotsialistlikku erakonda ja Sooma pahempoolist sotsialistlikku parteid.

—0—

Eesti Sotsialistide Rewolutsionääride Partei V kongressi otsus E. Iseselswa Sotsialistliku Partei loomise kohta.

Saksa okkupatsioon ja hiljem Eesti sotsiaaldemokraatide agaral toetusel demokraatikus Eestis maksma pandud ja tugewaks kaswatatud kodanluse diktatuur on E. rewolutsioonilisele tööliste liikumisele kõige raskemaid hoope annud. Tööliste ametiühisus-

line liikumine on suurel määral rüüstatud, osalt „kol-laseks“ tehtud, laialiste rahwahulkade meeolu on terroriseeritud jne. Töölisklassi rewolutsiooniliste jõudude koondamine ja kasvatamine seisab praegu raskete tõkete taga. Neist ülesaamiseks on tarwis kõige suuremaid jõupingutusi ja ühise rewolutsiooni-lise väerinna loomist.

Ühise töölisklassi väerinna loomisest juhitud, pidas E. Sots.-Rew. Partei läinud aasta märtsikuus muu seas läbirääkimisi ka Eesti Sotsiaaldemokraatlise Parteiga, kui see oma esitajad Ajutisest Valitsusest tagasi oli kutsunud. Mõlemate parteide ühinemisega tahtsime meie uues erakonnas pahempoolist tiiva se-dawõrd tugewaks teha, et sennised sotsiaaldemokraa-tide äraandlikud kokkulepped kodanlusega ära jääks. See katse läks nurja.

Hiljem, läinud aasta augustikuul, pidi kogu Eesti töölisklassi rewolutsiooniliste jõudude ühinemine sün-dima I üleriiklises ametiühisuste kongressil. Ja sün-diski. Kuid selle lõikas läbi sotsiaaldemokraatliku siseministri hra Hellati nuga.

Ametiühisuste kongressi puhul iseäraliselt selgu-nud walitsuse sotsiaaldemokraatide äraandlik ja töö-listeklassile waenuline tegewus sundis pahempoolist tiiva nende parteist välja astuma ja iseseiswate sot-siaaldemokraatide rühma asutama.

Warsti peale selle alanud läbirääkimised selle rühma ja meie partei wahel näitasid, et mõlemad sot-sialistlikud organisatsioonid poliitilise silmapilgu ja taktika küsimuste hindamises üksteisele väga lähedal seisawad. Nende ühinemine oli täiesti võimalik. Kuid wiibis mitmesuguste wäliste takistuste tagajärjel.

Silmas pidades, et Eestis iseäranis praegusel sti-mapilgul rewolutsioonilise töölisklassi koonda-mine ja kasvatamine ning tema iseseiswa klassipoliitika ajamine laiemas ulatuses tungiwalt tarwilik, otsustab Eesti Sots.-Rew. Partei V. kongress ühes Iseseiswate Sotsiaaldemokraatide rühmaga luua ühise Eesti Iseseiswa Sotsialistliku Tööliste Partei, kes, Kolmanda Internatsionaali põhimõtted oma tegewuse aluseks wõttes, kogu jõuga Eesti töö-listeklassi koondamisele ja rewolutsioonilisele kaswa-tamisele asugu, kõige wisamalt wõideldes igasugu äraandlikkude kokkulepete wastu nii kodanluse kui ka parempooliste sotsialistidega.

—o—

Tallinna linnawolikogu Iseseiswate Sotsia-listide rühma ja tema ümber koondunud Eesti Sotsiaaldemokraatlikust Parteist lah-kunud pahempooliste sotsiaaldemokraatide teadaanne Eesti Sotsialistide-Rewolutsionää-ride Partei V-ndale kongressile.

Kogu maailmas on käimas wihane heitlus wana, järjest enam ja sügawamalt mädanewa kapitalistliku ja uue, ikka wõimsamalt ja kiiremalt wõiduteed samu-wa sotsialistliku ilmakorra wahel.

Wana maailma walitsejate kapitalistide ääretu saagiahnuse tõttu lahtipääsenud ilmasõda, see nelj ja pool aastat wälidanud ennekuulmatu metsik tapmine, wäärtuste ja warade häwitamine on kogu maailma heitnud äärmisse wiletsusse, on koondanud üksikute kapitalistide kätte suuremad warandused, kui seda ialgi enne nähtud ja surunud suurema osa inimkonda — wäärtuste ja warade looja proletariaadi — süga-wasse nälja ja häda kuristikku.

See kurnajate-kapitalistide enneolemata rikas lõi-kusepidu — sõda ja kurnatud proletariaadi wiletsus, nälj ja häda, kutsus esile Suure Wene Rewolutsiooni, millele järgnesid ja järgnewad rewolutsioonid Lää-ne-Euroopas ja kogu maailmas, — kord tulemerena põletades wana kõdunewat kapitalistlikku ilmakorda, kord tuha all õõgudes, lõkkele lõõmiseks walminedes.

See wana ilmakorra põlemine ja uue sündimise wältab meie silme all ikka edasi, järjest kaswades ja laienedes.

Weel ei ole wõitlus lõppenud. Weel suudab ja oskab kurnajate klass seda lõigata, mis külwanud ja külwawad wäärtuste ja warade loojad töölised. Weel tuleb proletariaadil ühinejliku jõupingutusega kogu inimkonna parema eluwormi — sotsialistliku ilma-korra — eest wõidelda.

Kuid see wõitlus on otsustaw. Ilmtiingimata jääb wõit proletariaadile, kui ta suudab ja oskab oma-d read tihedalt kokku tõmmata, kogu maailmas liituda ühiseks wõitlusrinnaks, klassiks, kellel selge arusaamine omadest klassihuwidest ja kellele jääwad wõõ-raks igasugused kokkulepped kurnajatega, — kokku-lepped, mis ainult pikendawad kurnajate paradüsi ja kurnatawate põrgut.

Eesti tööliste klass, kes üle elanud Saksa junkrute ja Balti parunite ränga okkupatsioonitaja, kes prae-gugi waewleb oma maa kodanluse wägiwalla ja rõõw-poliitika ikkes, on selle kodanluse ja tema warawa-wahtide sotsiaal-äraandjate kaasabil ja prowokatsioo-nide tõttu rüüstatud ja kildudeks lõhutud.

Kuid ka Eesti tööliste klassil on ülesandeks ja wõimalik end ahelatest wabastada. Selleks peab ta koondama omad killustud jõud ühiseks klassiteadli-kuks sotsialistlikuks wõitluswäeks, peab järelijätma-talt ja wäsimatalt raugenud wõitlust jatkama, tundma õppides oma maa olukorde ja kodanluse sepitsusi ja silmas pidades teiste suurmaade töölisklassi hiigla-wõitlusi ja wõidusaawutusi.

Wälja minnes kogu Eesti töölisklassi koonda-mise põhimõtted ühisesse klassiteadlikku puhtsotsia-listlikku parteisse, — põhimõtted, mis Eesti Sotsiaal-demokraatlike Töölise Partei pahempoolse tiiva te-gewust alati juhtinud ja arwesse wõttes kauawälida-nud läbirääkimisi Eesti Sotsialistide-Rewolutsionää-ride Partei keskorganisatsioonide esitajatega, kus sel-gunud, et niihästi teoreetilistes kui ka taktiilistes kü-simustes kummagi partei wahel olulisi lahkumäne-kuid ei ole, otsustas Tallinna linnawolikogu Iseseis-wate Sotsialistide rühm ja tema ümber koondunud Eesti Sotsiaaldemokraatilisest Töölise Partei-st lahkunud pa-hempoolsed sotsiaaldemokraadid 23. IV. s. a. ühi-ne da Eesti Sotsialistide-Rewolutsionääride Parteiga

uueks wõimsaks, III. Internatsionaali põhimõttele asuwaks, Eesti Iseseiswaks Sotsialistlikuks Töölise Parteiks.

—o—

I. mai Tallinnas.

Kõigist raskustest hoolimata, mis 1. mai pühitsemise korraldamisel Ametiühisuste Kesknõukogu juhatajale tehti, läks tööliste püha Tallinnas suurepäraselt korda. Korralikult, määratud ajal, k. 10 homm., olid kõik ametiühisused ja osa wõtaw poliitilised seltsid kohal. 25 lippu olid ilmunud. Esjalgu oli inimesi veel õreda wõitu, kuid warsti kaswas korraldataw rong 5000 lähedale.

Lipud kandsid pealkirju, mille hulgas silma paistisid: „leiba, wabadust ja tööd“, „tööd, rahu, leiba, „Elagu 3-mas Internatsionaal“, „Kõigi maade proletaarlased, ühinege!“ jne. — Esimest korda esinesid „E. Iseseiswa Sotsialistliku Töölise Partei“ ja noorproletaarlaste ühingu lipp pealkirjaga: „Kõigi maade noorproletaarlased, ühinege!“

Raudteeliidu orkestriga ja läinud aastal ärähwitatud Eestimaa Ametiühisuste Kesknõukogu lipuga eesotsas liigub rong Jaani uulitsat ja Narwa maanteed mööda Kadrioru poole. Teel tuleb seltsimehti rohkesti juure.

Peatades langenud seltsimeeste haudade juures on sinna kogunud määratu rahwameri. Sms Kruus peab lühikese mälestuskõne, mille järele „Leinamarssi“ lauldakse.

Liigutatud meeoleolus minnakse Russalka samba juure, kus kõnelewad s.-mehed Kolks, Kruus, Wulfeldt, Hansen, Kester, Eilmann ja teised. Toonitakse 1. mai, tööliste püha, mõtet. Kõneldakse tööliste rahwuswahelisest ühendusest ja selle tähtsusest, elada laskes 3-dat Internatsionaali. Selgitatakse Nõukogude Wenemaa tähtsust rahwuswahelise ja eriti Eesti tööliskümise sejsukohalt. Nõutakse sõjaseaduse kaotamist ja üleüldist poliitilist amnestiat. Lauldakse internatsionaali, leinamarssi, marsseleesi.

Enam kui tunnilise peatamise järele hakkab rong „Julgesti, wennad, nüüd tööle!“ saatel linna poole tagasi liikuma. Rongis lippude all sammub nüüd juba 10 tuhande inimese ümber.

Töölistemaja ees wõtab rongi Töölise Laulukoor „Internatsionaaliga“ wastu. Töölistemaja palkonilt peetakse veel hulk kõnesid, kus ühemeelselt meealwaduse kordaminekut konstateeritakse. Mängitakse mitmekordselt „Internatsionaali“ ja „Julgesti, wennad, nüüd tööle!“

K. 1/3 minnakse töölistemaja eest laiali, kõigil paremad mälestused suurepäraselt kordaläinud rongikäigust.

Ohtul oli Iseseiswa Sotsialistliku Töölise Partei poolt „Walwajas“ kontsert-mitting korraldatud. Osa-wõtmine oli nii rohke, et „Walwaja“ saal mitmel aastal nii rahwarikast kogu ei ole näinud. Hulk inimesi pidi tagasi minema. Lahtiste akende taha ko-

gusid suured sabad. Iseäralise huwitusega kuulati sms Kruusi poolteise tunni pikkust kõnet, milles peletati rahwuswahelise tööliskümise ühenduse mõtet ja harutati lähemalt rewolutsioonilise töölisklassi ühise wäerinna loomise wäljawaateid. Sms Hansen pidas päewakohase pidukõne. Sms Alt kandis mõjukalt M. Gorki „Tormi kotka“ ette. Muusikapalasisid kandsid ette sls. Hanseni ja Alfi duett, „Walwaja“ orkester ja Töölise Laulukoor, mis elawate kiiduwaldustega wastu wõeti. Kõige paremate mälestustega lahkusid koosolijad saalist. Oli märgata suurt meeleolu tõusu ja tegewushoogu.

—o—

Kroonika.

Mõned maareformi „õied“ Wiilandimaalt.

Heimtali mõis anti tööliste ühingu kätte ühes inwentaariga, kuid enne üleswõtmist wahetas mõisniku wolinik H. osa kariloomi alawäärtuslikkude wastu ümber ja lõi 16 tööhobuse asemele 10 kärnast setukat, mille wäärtus ennesõjaaegiste hindade järele waewalt 20—30 rbl. oleks olnud. Nüüd hinnati nad aga 100—150 rbl. peale. Walla nõukogu esitajat hindamise juures ei olnud.

Ollewa mõisast wahetati päew enne seda, kui mõisa saatus wallanõukogus arutusele tuli, 15 hobust 14 kronu wastu, 44 lehma 34 poolwigase wastu jne. Inwentaar püütakse koondada neisse mõisatesse, mis endiste omanikkude kätte pidada jääwad. Et maasoowijad enamasti mõisatöölised ja sõdurite perekonnad on, siis teeb wähesse elawa inwentaariga mõisa pidada wõtmine suurt raskust.

Kõos on asutatud maaharijate ühing maatameestest ja wäikemaapidajaist, kuid maasaamist oodatakse senni asjata.

Kaarli mõisa peale seati 20. märtsil s. a. kandidaadid üles haritkuss korras ja lubati neile kewadel maa kätte anda. Aprillikuul tuli aga maadeülema (mõisnik Leik) kiri, milles teatatakse, et mõis antakse Angleri karjakaswatajate seltsile, mispärast maasaajad ilma jääwad. Praegu ei ole mõisas Angleri karja ega pole ka keegi sarnast seltsi kuulnud olnud. Maasoowijad olid nõus mõisat ka ühispidamiseks wõtma, kuid nüüd on pooled neist sunnitud oma inwentaari natukese ära müüma, sest endised rendikohad on üles öeldud. — On ka walitseja L. poolt nurutud allkirju, et mõis jäetaks endiselt puutumata ja isegi kaebekirju sepišetud wallanõukogu peale.

Karksis on talupojad hakanud hulgaliselt rentnikka lahti laskma. Suurem hulk neist jääb wististi ilma maata, sest talupojad enam maad ei rendi, waid jätawad ennem sõõti, ja mõis kawatsetakse wõtta põlütöökoobile.

Holstres on sõdurid ilma maata, sest mõis on juba waremalt tükeldatud. Neile ei wastatagi, kas ja kust nad maad wõiwad saada. Ka teisi maatahtjaid on küllalt.

Wastemõisas on mõnekümne uue koha peale üle 500 kandidaadi üles annud, neist kaugelt suurem osa sennised popsid ja väikeste maatükkide rentnikud, kellel teataw inwentaar olemas. Paljudel neist on taludest lahusolewate talumaa tükkide peale omad majad ehitatud. Nüüd katsuwad aga peremehed neist lahti saada ja sunniwad ühes majadega „kolima“, maad kipuwad aga sööti jääma.

Aidus on lugu umbes samasugune. Mõis on juba kuus aastat ühiselt maaharijate käes rendil olnud. Nüüd on aga planeerimise juures teatatud, et osa maad wõetakse koolimaja jaoks ja rentnik mingi kuhu tahes. Popsidelt, kelle rendilepingud pikendatud, ei wõeta renti vastu, waid ähwardatakse wäljatõstmisega.

Kõpu metsatöölisele, kellel harilikult paar tinnu põldu, on metsailema poolt määratud puulõikamise eest poole wäiksem tasu, kui riigi poolt sealsamas makstakse. Selle juures peab tööline „metsatööd tegema niimoodi kui metsawalitsus seda saab ette kirjutama, kas tüki- ehk päewatöös. Kui süüdi leitakse, siis wõib ilma kohtuta lahti lasta. Omale wilja teenima minna wõib tööline ajnult 1. juulist kuni 1. oktoobrini.

—o—

Isiklikuis asjus.

Mul on tarwitada ainult paar rida ajakirja weerult. Sellepärast olgu öeldud ainult mõni sõna, kuna kõigi teiste näakklemiste juure järgmises numbris pikemalt tagasi tulen.

„Waba Maa“ 3. mai nummer toob 1. mai rongikäigu kirjelduses teate, nagu oleks mina läinud karskusele „Walwaja“ lipu all, mille pealkirjaks: „Karske rahwa pärast on tulewik“. Täna wõtab „Sotj.“ selle paaril korral veel kõne alla, mõista andes minu suuri kaalduwusi ühe teistfuguse „alalise heatuju allika“ poole. Ja waadake, Hans Kruus on „meelt parandamas“! Oh, kui kena!

Niisugused harilikud, mõnele ajalehele omased tõrjutud ei tarwitaks mind vähemutki puuditada, kui siin mitte kahekeelsuses ei oleks süüdistatud.

Ja seda süüdistust ma ei kannata, sest et see wale on, ja seda ruttan ma tagasi tõrjuma. Ma ei ole kunagi karskuse apostel olnud. Ei mõelnud seda ka 1. mail olla. Ja ei mõelnud seda ka „Walwaja“ lipu all minekuga demonstreerida. Eitkustin rongis wäga mitmesuguses kohas; Kadriorgu minnes peasjalikult oma partei lipu all, mis „Walwaja“ ees läks. (Seda seletades ei mõtle ma kõre wõrragi lugupidamatust awalbada „Walwajale“, kelle tõsi kultuuritöö vastu mul täielik austus.)

„Waba Maa“ kont leidis agarad purejad „Sotsiaaldem.“ talus, kes seda mitmes teisendis nii ja naa nämmutawad, tuues fantaaseeritud lugusid „Tartu rongilt“ jne.

Meie saame oma naabrite meeleolust wäga hästi aru. Nende king pigistab nii, et nad karjuwad. 1. maiga läbi kukkunud, kalfuwad nad nüüd teist abinõusid oma wastaste vastu.

Kuid, herrad Sotsiaaldemokraadid, meie oleme teiega wõitluse astunud kindlate ja selgete põhimõtetega. Isiklikud näakklemised, kus „kohwimajad“ poliitiliseks probleemiks tõstetud, jätame ka tulewikus teie eesõiguseks. Sest see ei paljasta muud, kui ainult teid endid, teie wõtteid ja wäljawaateid.

5. V. 20.

H. Kruus.

—o—

Kwiitung.

„Töö ja Wõitluse“ toetuseks on annetanud Wana-Tännafilma tööliste ühing 100 marka.

Tänuga vastu wõtnud

toimetus.

Wastutaw toimetaja: Jaan Piiskar.

Wäljaandja: Hans Kruus.

Seltsimehed! Saatke üksikasjalisi teateid walge terrori kohta Eesti! Kirjeldate tööliste wangistamisi, piinamisi teadete kogumise punktides, wangi-kodades, sõjawäljakohutute tegewust jne. Teated olgu täpisealsed ja õiged.

E. Hsejewa Sotsialistliku Tööliste Partei rühm Asutawas Kogus.

Seltsimehed tööliised linnas ja maal!

Saatke „Töö ja Wõitluse“ toimetusele teateid tööliste elust, ametiühituslikest liikumisest, kõigist wõimumeeste wägimallategudest ja kuritarwitustest jne. Olge walwel ja paljastage kõike!

Seltsimehed! Laotage „Töö ja Wõitlusi“ laiali ja koguge oma häälekandjale uusi poolehoidjaid linnas ja maal. „Töö ja W.“ talitus.

Ilmusid trükist:

H. Kruus, Wahid kodanluse Siioni müüril.

Hind 2 marka.

* * * Ametiühisuste tähtsus ja ülesanded tööliste wabastuswõitluses.

Hind 3 marka.

Saada lehemüjailt.